

Hvad man ikke fortæller, har man ondt af

What you don't tell, hurts you

Et bachelorprojekt om voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og som er visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere, i Odense kommune

(Billedet er illustreret af Kati Szilágyi)

Udarbejdet af:

Malou Kjærsgård Hansen Studienummer 41116523

Gunilla Gregers Hedegaard Studienummer 41116581

Sati Nermin Özdemir Studienummer 41116589

Vejleder: Tina Bernstrøm Pedersen

Afleveringsdato: 28/05/2019

Antal anslag i bachelorprojektet: 167.999

Denne opgave – eller dele heraf – må kun offentliggøres med forfatter(ne)s tilladelse jf. Bekendtgørelse af lov om ophavsret nr. 1144 af 23/10/2014

Resumé (et fælles afsnit):

I dette bachelorprojekt har vi valgt at skrive om voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som er visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune. Selve bachelorprojektet handler om, hvordan den valgte målgruppe i bachelorprojektet kan virke ressourcestærke og robuste udenpå, selvom de nødvendigvis ikke er det indeni. Problemstilling ligger heri, at når en borger virker ressourcestærk kan det vurderes til, at borgeren er jobparat i kontanthjælpsystemet. Det indebærer, at borgeren er klar til at varetage et job indenfor 3 måneder og ingen problemer har udover ledighed. Dette er dog ikke altid tilfældet for vores målgruppe, som kan være hæmmet af at fortælle om deres problematikker på grund af en skam- og skyldfølelse og derved kan risikere lange perioder af ledighed, frem for at deres problematikker bliver fortalt til jobrådgiveren og de således kan få hjælp.

Problemstilling vil blive besvaret ud fra denne problemformulering: Hvordan kan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen have en betydning for at blive kontanthjælpsmodtager som voksen – og hvordan kan en jobrådgiver opspore voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, når de er visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune?

For at finde frem til overstående valgte vi at indhente empiri i form interviews og observationer. Empiren er hentet fra to brugere og en socialrådgiver ved Center for Seksuelt Misbrugte og to jobrådgivere samt lederen ved Job og Karriere 5 i Odense kommune.

Vi har brugt teoretikere så som; John Bowlby, Max Weber, Kirsten Trans, Maria Appel Nissen og Leif Kongsgaard i vores analyse for at besvare vores problemformulering. Analysen ledte til, at vi kunne konkludere, at senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen har en påvirkning på individet i form af fysiske, psykiske og sociale problemer, og dette kan resultere i, at det er svært at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Vi fandt også frem til, at det at jobrådgiveren danner professionel relation med borgeren er essentielt for, at senfølger efter seksuelle overgreb kan opspores og at dette ikke bliver prioriteret i Job og Karriere 5, på grund af juridiske og bureaukratiske rammer for jobrådgiverens handlingsmæssige råderum. Derfor har vi udarbejdet forslag til, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kan opspores, det vil fremgå nederst i bachelorprojektet.

Indholdsfortegnelse

Indledning (skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	4
Problemformulering (Et fælles afsnit):.....	5
Forskningsdesign (skrevet af Sati Nermin Özdemir):	6
Menneskesyn (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):	7
Metode og videnskabsteori (Et fælles afsnit)	7
Dataindsamling.....	7
Ethiske overvejelser (Et fælles afsnit):	10
Validitet og reliabilitet (Et fælles afsnit):	12
Afgræsning (Et fælles afsnit):	13
Teoriafsnit og begrebsafklaring:	15
Senfølger (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	15
John Bowlby (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):	16
Max Weber Bureaucrati (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	16
Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og Lov om aktiv socialpolitik (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	16
Leif Kongsgaard Relation og Maria Appel Nissen Borgerviden (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	17
Præsentation af informanter	17
Den mandlige respondent (Bilag 1) (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	17
Den kvindelige respondent (Bilag 2) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	18
Socialrådgiver ved CSM (Bilag 3) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):.....	19
Jobrådgiver 1, ved Job og Karriere 5 (Bilag 4) (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	19
Jobrådgiver 2, ved Job og Karriere 5 (Bilag 5) (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	19
Leder af Job og Karriere 5 (Bilag 6) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	20
Analyse	20
Omfanget af hvor mange i Danmark, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen:.....	20
Mørketal (skrevet af Sati Nermin Özdemir):	20
Seneste data om voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):.....	22
Delkonklusion 1 (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):.....	24
Udvikling af senfølger.....	25
Seksuelle overgreb mod børn (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):	25
Seksuelle overgreb er et traume og et brud i tilknytningen (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	28

Ungdom og senfølger (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):	30
Delkonklusion 2 (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):	31
Senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen og tilknytning til arbejdsmarkedet	32
Diagnoser og sociale senfølger (skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	32
PTSD og Komplekst PTSD (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	33
Angst (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):	36
Depression (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	36
Spiseforstyrrelse (skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	37
Stof og/eller alkoholmisbrug (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	37
Prostitution (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	38
”Pleaser” (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):.....	38
Tilknytning til arbejdsmarkedet (skrevet af Sati Nermin Özdemir):	39
Delkonklusion 3 (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):.....	41
Lovgivningsmæssige regler og bureaukratiske strukturer for Job og karriere 5.....	42
Visitationsprocessen ved Job og Karriere 5 (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	42
Lovgivning for en jobparat kontanthjælpsmodtager (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	43
Socialrådgiverens handlemæssige råderum (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	46
Bureaukratiske strukturer for Job og Karriere 5 (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):	48
Delkonklusion 4 (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	52
Jobrådgiverens muligheder for at opspore senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen	53
Hvad en opsporing kan lede til (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	53
At danne relation og borgerviden (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	56
Muligheder for at jobrådgiveren i job og karriere 5 kan opspore senfølger efter seksuelle overgreb (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):	61
At spørge ind til senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, i visitationssamtalen (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen).....	62
Kurser eller uddannelse om senfølger efter seksuelle overgreb (skrevet af Sati Nermin Özdemir).....	64
Skrivelse om senfølger efter seksuelle overgreb og bisidderhjælp (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):.....	65
Metoderefleksioner (Et fælles afsnit)	66
Konklusion:.....	69
Referenceliste:	72
Bilagsliste.....	76

Indledning (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

I dette bachelorprojekt har vi valgt at skrive om voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som er visiteret jobparate i kontanthjælpssystemet i Odense kommune.

Vores interesse for at skrive om voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kommer på baggrund af, at en af gruppens medlemmer er frivillig ved Center For Seksuelt Misbrugte Frivillige Sektion Syd (herefter kaldt CSM).

Gruppens medlem, som er frivillig ved CSM, har erfaret at nogle af brugerne ved CSM, "gemmer" sig i kontanthjælpssystemet, hvor de har lange perioder af ledighed. En af grundene til dette kan være, at den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt har en skam- og skyldfølelse over at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Dette kan forhindre dem i at åbne op overfor deres jobrådgivere omkring, hvordan deres senfølger begrænser dem i at finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Gruppens medlem som er frivillig ved CSM, har også erfaret at voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, oftest har senfølger, som gør det svært for målgruppen at sætte grænser både for dem selv og andre, samt at målgruppen oftest kan indgå i en "pleaser rolle", hvor de i højere grad fokuserer på andres behov, frem for deres egne.

Gruppens medlem har også erfaret, at brugerne ved CSM i mange år har holdt de seksuelle overgreb hemmeligt og først åbner op for deres hemmelighed, når de begynder som bruger ved CSM. Derfor opleves der ved CSM, at voksne som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, oftest kan virke ressourcestærke, men er skrøbelige indeni, da de har været nødsaget til at opretholde en facade, for ikke at få afsløret deres hemmelighed.

Gruppens medlem som er frivillig ved CSM, har også i sin praktikperiode på socialrådgiveruddannelsen været ved Job og Karriere 5 i Odense kommune. Job og Karriere 5 er en beskæftigelsesindsats for jobparate kontanthjælpsmodtagere. Borgere visiteres til at være jobparate på baggrund af, at de ingen problemer har udover ledighed og er klar til at varetage et arbejde inden for 3 måneder (Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats § 2, stk. 1).

Gruppens medlem, der har været i praktik i Job og Karriere 5, har i sin praktikperiode erfaret, at der i højere grad er fokus på borgerens jobsituation frem for fokus på borgerens sociale problemer.

Dette ser vi som en problemstilling i forhold til jobrådgiverens muligheder for at kunne opspore de voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, hvis den valgte målgruppe i bachelorprojektet, ikke selv fortæller om, hvordan deres senfølger begrænser dem i at fastholde en tilknytning til arbejdsmarkedet. Når den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt, fremstår ressourcestærke, men er skrøbelig indeni, kan de risikere at blive visiteret forkert, fordi de kan have problemer udover ledighed og ikke er klar til at varetage et job indenfor 3 måneder på grund af senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Hvis en fejlvisitation finder sted, og jobrådgiverne i Job og Karriere 5 kun har fokus på at være jobrettet i samtalerne med borgerne, og ikke har fokus på borgerens sociale problemer, vil det kunne give anledning til at jobrådgiveren ikke opsporer, at deres borgere har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Derved besluttede vi, at dette ville være et interessant emne at skrive om. Vi vil derfor i vores bachelorprojekt gerne undersøge, hvorfor nogle voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kommer på kontanthjælp, og om dem, der er blevet visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune, fortæller deres jobrådgivere, at de har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Derudover er det også interessant for os at undersøge, om jobrådgiveren skaber et rum til at det er muligt for borgerne at fortælle om andet end deres jobsøgning, samt hvilke muligheder der er for jobrådgiverene for at opspore de borgere, som har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

For at undersøge ovennævnte har vi udformet denne problemformulering, som vil blive besvaret i vores bachelorprojekt:

Problemformulering (Et fælles afsnit):

Hvordan kan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen have en betydning for at blive kontanthjælpsmodtager som voksen – og hvordan kan en jobrådgiver opspore voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, når de er visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune?

Forskningsdesign (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

For at udarbejde vores bachelorprojekt er vi bevidste om, at der er flere forskellige faktorer, der skal undersøges for, at det er muligt at svare på vores problemformulering. Derved har det givet os anledning til at opstille et forskningsdesign, hvor vi vil beskrive de forskningstyper som vi gør brug af i vores bachelorprojekt.

Ifølge Launsø, Rieper og Olsen adskiller forskningstyper sig fra hinanden og de består af forskellige karaktertræk, afhængig af hvilken type viden man søger. Der er defineret fire forskningstyper: den beskrivende, den forklarende, den forstående og den handlingsrettede (Launsø, Rieper & Olsen, 2017, s. 12-13).

I praksis vil man typisk blande forskningstyperne i udarbejdelsen af projekter, hvilket også er gældende i vores bachelorprojekt (Launsø, Olsen & Rieper, 2017, s. 13-16).

I bachelorprojektet ønsker vi at finde frem til, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kan have en betydning for at blive kontanthjælpsmodtager som voksen, og hvordan jobrådgiverne kan opspore, at voksne som er visiteret jobparat i kontanthjælpssystemet i Odense kommune har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. På baggrund af dette har vi primært taget udgangspunkt i den forstående- og handlingsrettede forskningstype.

Vi har taget udgangspunkt i den forstående forskningstype, da den forstående forskningstype hviler mest på den kvalitative metode, og har til formål at forstå de kontekster, der gør sig gældende i undersøgelsesfeltet. Fokuspunktet vil hermed være på personens egen opfattelse af problemstillingen (Launsø, Olsen & Rieper, s. 23-33). Denne forskningstype vil give anledning gennem interviews med den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt til at kunne besvare vores problemformulering, da vi ønsker at søge viden om, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, kan have en betydning for at blive kontanthjælpsmodtager som voksen.

Derudover vil vi gerne benytte os af den handlingsrettede forskningstype, da der i denne forskningstype ønskes at undersøge måden, hvorpå aktørerne handler efter deres præmisser og problematikker samt, hvordan de bliver præget af de organisatoriske strukturer (Launsø, Rieper & Olsen, 2017, s. 34). En anden væsentlig grund til at vi gerne vil benytte os af denne forskningstype er, at den har fokus på udvikling. Dette er også omdrejningspunktet i vores bachelorprojekt, da vi ønsker at finde udviklingsfremmende muligheder til jobrådgivere i

forhold til opsporingsopgaven sammen med deres borgere, der kan have senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Menneskesyn (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

En af grundene til at vi har valgt at skrive om voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som er visiteret jobparate i kontanthjælpssystemet, er at det er et vigtigt emne for os at belyse. Dette kan begrundes med, at vi alle tre i gruppen har et fælles humanistisk menneskesyn, hvor vi opfatter mennesker som unikke med frihed, ansvar og værdighed. Vi ser alle mennesker som ligeværdige og at alle mennesker har en egenverdi. Vi tillægger os dette menneskesyn, da vi har med en sårbar målgruppe at gøre, som ofte kan manipuleres eller underkendes på grund af deres forhistorie eller sociale status, enten i form af at have været udsat for seksuelle overgreb, eller det at de er kontanthjælpsmodtagere. Respekten for individet uanset sociale forskelle er derfor centralt for os, da alle mennesker er værdifulde i sig selv og skal behandles herefter (Hammerlin & Larsen, 2012, s 43).

Metode og videnskabsteori (Et fælles afsnit)

Dataindsamling

For at udarbejde vores bachelorprojekt og besvare vores problemformulering, har vi valgt at indhente empiri ved at udføre interviews, samt at gennemføre en række observationer.

Derudover har det også været relevant for os at være opmærksom på, hvilke videnskabsteoretiske udgangspunkter vi har i bachelorprojektet.

Selve tilgangen til at indhente vores empiri har primært været hermeneutisk, da vi i vores bachelorprojekt primært, har haft dette videnskabsteoretiske udgangspunkt. Dette begrundes vi med, at vi på forhånd skabte os forforståelser om projektet, grundet erfaringsbaseret viden fra praktik og frivilligt arbejde, samt undersøgt litteratur. Dermed har vores indhentede empiri i form af interviews været med til at understøtte vores viden og forforståelse af vores problemstilling. På denne måde har både vores forforståelser, informanternes forståelse og oplevelse af problemstillingen bidraget til at skabe en ny forståelse af vores problemstilling. Derved er vores forforståelser med til at skabe en spiral af fortolkninger ud fra vores respondents fortællinger, da vi derved bygger ovenpå vores allerede eksisterende viden om emnet, hvilket også kaldes den hermeneutiske spiral (Guldager, 2015, s. 120).

Da vi skulle indhente empiri, benyttede vi os af den kvalitative metode i form af interviews.

Dette har vi gjort, da vi ønsker at belyse problemstillingen ud fra synsvinkler fra både voksne

der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, socialrådgiveren ved CSM, jobrådgiverne og lederen ved Job og Karriere 5. Her mener vi, at den kvalitative metode er god at bringe i spil, da en kvalitativ tilgang kan give forståelse af sociale begivenheder set ud fra informantens subjektive synsvinkel. Derved egner kvalitative tilgange sig godt til at få viden om, hvordan informanten oplever og reflekterer over deres situation, og vi herigennem kan få indsigt og forståelse af informanternes liv og de valg de træffer (Thagaard, 2010, s. 13).

Forinden gennemførelsen af interviewene har vi udarbejdet interviewguides. Dette har vi gjort med det formål, at vi i gruppen kunne reflektere over, hvordan interviewene kan understøtte en besvarelse af vores problemformulering. Udarbejdelsen af disse interviewguides er således ud fra vores allerede eksisterende viden om emnet og problemstillingen, samt ud fra vores forforståelser af emnet.

Til at starte med har vi valgt at indhente empiri gennem interviews med målgruppen; voksne der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og som enten er visiteret jobparate eller har været visiteret jobparate.

Med vores målgruppe har vi lavet to interviews med brugere ved CSM. Årsagen til at vi har valgt at lave interviews med målgruppen, er for at få kendskab til, hvordan det er at have senfølger, og hvordan dette kommer i konflikt med at finde et arbejde og vedligeholde en tilknytning til arbejdsmarkedet. Derudover har vi også været interesseret i at få kendskab til, om målgruppen fortæller jobrådgiverene, at de har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, samt hvorfor de ikke fortæller det. Ligeledes var vi også interesseret i at høre om, hvis målgruppen vælger at fortælle om deres senfølger efter seksuelle overgreb til jobrådgivere, hvilke rammer der skulle være tilstede, før de kunne åbne sig op omkring det.

Vi har desuden valgt at afholde et interview med en socialrådgiver, som er ansat ved CSM. Dette har vi gjort fordi socialrådgiveren ved CSM har en bisidderfunktion, hvor hun tager med brugerne til møder og samtaler med det offentlige. På denne måde har hun kendskab til, hvordan relationen imellem borgeren og for eksempel jobrådgivere er, og hvorfor målgruppen kan have svært ved at åbne sig op omkring senfølger til fagfolk såsom jobrådgivere.

Derudover har vi valgt at indhente empiri gennem interviews med jobrådgivere ved Job og Karriere 5, som er afsnittet for jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune. Her har vi lavet interviews med to jobrådgivere for at få kendskab til deres arbejdsgange og hvad deres muligheder er for skabe relation med deres borgere. Desuden har det også været

interessant for os at undersøge, hvad jobrådgivernes kendskab er til senfølger efter seksuelle overgreb og om de har kendskab til, hvilke konkrete tilbud borgere med senfølger efter seksuelle overgreb, kan vejledes til.

Til slut har vi interviewet lederen af Job og Karriere 5. Dette har vi gjort for at finde ud af, hvordan de bureaukratiske processer påvirker arbejdet i afsnittet, og hvordan det er med til at definere jobrådgiverenes handlingsmæssige råderum til at skabe relation i deres arbejde med borgerne.

Under udarbejdelsen af vores interviews har vi, med samtykke fra interviewpersonerne, valgt at lydoptage disse. Dette har vi gjort for at vi under interviewene, har haft frihed til at kunne koncentrere os om interviewets emne og dynamik. Desuden har optagelsen af vores interviews givet mulighed for at ordenes klang, latter, suk og pauser kunne genhøres. Ydermere giver en lydoptagelse af et interview mulighed for, at interviewet kan transskriberes og efterfølgende analyseres ud fra transskriptionen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 237).

Udover indhentelse af empiri i forhold til interviews har vi også valgt at gøre brug af observation som empiriform. Vi har observeret: en jobsamtale, to visitationssamtaler, og to forvisitationssamtaler ved Job og Karriere 5.

Det var i forlængelse af interviewene med jobrådgiverne ved Job & Karriere 5, at vi fandt det relevant at observere jobsamtaler og visitationssamtaler. Dette gjorde vi, da vi ønskede at observere, om jobrådgiveren skaber relation med borgerne i samtalerne, samt borgernes mulighed for at åbne sig op omkring deres problematikker. Derudover var vi nysgerrige på, hvad der blev spurgt ind til i forhold til, om borgeren har sociale problemer i visitationssamtalen.

Ved at anvende observation som metode til indhentning af empiri er vi opmærksomme på, at vi bevæger os væk fra vores hermeneutiske udgangspunkt, da observation tager sit udgangspunkt i fænomenologien.

Fænomenologien tager afsæt i, hvordan undersøgelsessubjekterne oplever verden og fænomener, og hvordan disse beskrives af dem (Thagaard, 2010, s. 38). Derved forstås det, at de observationer, vi har lavet, er fænomenologiske i sit udgangspunkt, da det er vores subjektive opfattelser af, hvordan samtalerne har udspillet sig og om jobrådgiverne skaber relation med deres borgere.

I gennemførelsen af vores observationer valgte vi at lave en åben observation, hvor informanterne, som i dette tilfælde var jobrådgiver og borger, var bekendte med, at vi observerede jobsamtalen. Vi valgte desuden udelukkende at være observatører til disse samtaler, da vi ikke ville påvirke samtaleindhold eller gennemførelse. Dog er det relevant at være opmærksom på, at informanterne kan være blevet påvirket af vores tilstedeværelse (Thagaard, 2010, s. 65).

Efter indhentelsen af alt empiri, har vi valgt at transskribere vores interviews, samt at skrive vores observationer ned i form af resuméer. Dette har vi gjort for at kunne gengive handlingerne og det sagte ved observationerne. Efter vi har transskriberet vores interviews, har vi benyttet os af farvekoordinering som analysemetode af disse. Dette har vi gjort ved, at vi har inddelt de teorier og informationer som vi ønsker at bruge i vores bachelorprojekt i forskellige farver i transskriptionerne af interviewene. Dette gør, at vi allerede inden udarbejdelsen af vores analyseafsnit, havde gjort os teoretiske overvejelser om analyse af interviewene (Harboe, 2018, s. 199).

I selve analysen har vi haft et hermeneutiske udgangspunkt og derfor har vi benyttet os af hermeneutiske kvalitative indholdsanalyser, da vores analyse bygger på fortolkninger og teoretiske analyseredskaber via teori som inddrages i direkte samspil og analyse med de empiriske informationer, der er indsamlet fra respondenterne (Harboe, 2018, s. 195).

Etiske overvejelser (Et fælles afsnit):

I forbindelse med udarbejdelsen af vores bachelorprojekt har vi gjort os nogle etiske overvejelser. I og med at vores bachelorprojekt omhandler et emne, der oftest er forbundet med skyld og skam og berøringsangst, har vi tidligt i processen haft nogle refleksioner om, hvordan vi bedst muligt indhenter empiri etisk korrekt. Etik stammer fra det græske sprog, og bliver brugt til at skelne imellem, hvad der er rigtig og forkert af de handlinger vi foretager os (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 105-106).

Det har været vigtigt for os, når vi skulle interviewe målgruppen, at det var i trygge rammer, da målgruppen i interviewene skulle åbne op omkring de mest følsomme problematikker i deres liv. Derfor valgte vi, at interviewene skulle afholdes i lokalerne ved CSM. Her er de vant til at komme, og er vant til at tabuet forsvinder, når de træder ind ad døren – her ved alle, hvad det er for nogle problematikker de har, og de fleste er der af samme grund som dem selv.

I begge interviews fik målgruppen selv mulighed for at bestemme tidspunktet og dag for interviewet, så de kunne få fornemmelsen af, at interviewet var på deres præmisser. Det var

også vigtigt for os, at da interviewene blev afholdt, at deres faste rådgivere ved CSM var i nærheden, hvis nogle af spørgsmålene blev for hårde at svare på, og derved havde brug for en person de stoler på, som de kunne snakke med efterfølgende.

Da vi i gruppen er tre personer, besluttede vi os for, at der ikke skulle være mere end to med til interviewene. Dette gjorde vi, da tre er mange at skulle forholde sig til i et interview, og det dermed kunne blive sværere for interviewpersonerne, at skulle åbne op omkring de følsomme emner interviewet lægger op til. Derudover valgte vi, at den ene i gruppen, der er frivillig ved CSM, skulle være til stede i interviewene, så respondenterne ville føle sig trygge ved at vide, at der er en med kendskab til senfølgerne og problematikkerne, ved at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Vi startede interviewene ud med at præsentere os, og hvad bachelorprojektet handler om og hvorfor vi gerne ville interviewe respondenterne. Vi fortalte, at spørgsmålene ville blive delt op i tre dele, hvor første del ville handle om dem og deres senfølger efter at være seksuelt misbrugt. Anden del ville handle om deres møde med deres socialrådgivere og om at være kontanthjælpsmodtagere. Sidste del ville handle om mulighederne for at skabe et bedre rum til at skulle fortælle om deres senfølger efter at have blevet seksuelt misbrugt i barndommen.

Efter at have fortalt respondenterne, hvad interviewet handler om, var det vigtigt for os at respondenterne gav samtykke til at deltage i dette interview. De havde begge på forhånd sagt ja til at deltage, men det var vigtigt for os, når de havde hørt præcist, hvad interviewet ville gå ud på, at de stadig havde mulighed for at takke nej til at deltage. Vi klargjorde også, at de kun skulle svare på det, de havde lyst til, og hvis spørgsmålene blev for svære at svare på, ville vi hoppe dem over. På denne måde har vi sikret, at interviewpersoner har givet os et informeret samtykke, hvilket betyder, at de er informeret om bacheloropgavens formål, at de deltager frivilligt og at de til en hver tid kan trække sig ud af interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 116).

Efter at have fået samtykke fra respondenterne, forsikrede vi respondenterne om, at de ville blive fuldt ud anonymiseret i opgaven og at vi udelader beskrivelser, som kan medvirke til at identificere dem. For yderligere at sikre dem om anonymitet gik vi en feltarbejdsaftale igennem med dem, og underskrev den sammen. I den forbindelse fik vi også tilladelse til at lydoptage interviewet. Vi fortalte dem, at vi var meget opmærksomme på, at vi ville blive dataansvarlige af denne lydoptagelse, og vi kun ville dele det mellem os i gruppen via et usb stik, så det ikke risikerede at lande på nettet og at folk kunne hacke sig til det. Vi forsikrede

begge respondenterne om, at lydoptagelsen ville blive slettet, lige så snart bachelorprojektet var afleveret og klagefristen var udløbet.

Begge respondenter blev spurgt, om de havde lyst til at få tilsendt bachelorprojektet, efter den var udarbejdet, men de takkede begge nej.

Vi fandt disse etiske overvejelser relevante, da vi ønsker at informanterne skulle føle sig velinformeret omkring, hvad de svarer på, og hvad vores bachelorprojekt omhandler, så de ikke skulle gå derfra og være usikre på, hvad deres udtalelser skulle bruges til.

Ved de fagpersoner som vi interviewede, altså socialrådgiveren ved CSM, lederen og jobrådgiverne ved Job og Karriere 5, gik vi ud fra de samme etiske principper som ved interviewene med målgruppen.

Det var vigtigt for os at gøre dem opmærksomme på, at de havde muligheden for at være anonyme. Det var kun en jobrådgiver, der havde ønsket om at være anonym, men vi valgte at anonymisere alle socialrådgiver og jobrådgivere. Dette valgte vi for, at de ikke skulle være bange for at tale åbent om deres arbejde og risikere at blive sat i et dilemma overfor deres arbejdsgivere eller kollegaer.

Udover at vi har indhentet empiri i form af interviews, har vi også indhentet empiri i form af observationer. Vores etiske refleksioner omkring observationerne kom i spil ved, at vi valgte kun at være én fra gruppen, der skulle deltage ved hver observation. Dette gjorde vi, fordi det ville være overvældende, hvis vi alle tre skulle være med til en observation, både for borgeren og for jobrådgiveren. Til observationerne af samtalerne, valgte vi, at vi skulle placeres bag ved borgeren, så der var så lidt kontakt som muligt og at borgeren derfor ikke bemærkede vores tilstedeværelse i samme grad, som hvis vi var placeret ved siden af eller overfor borgeren.

Validitet og reliabilitet (Et fælles afsnit):

Det grundlæggende indenfor validitet er undersøgelsens gyldighed, og hvorvidt der kan drages konklusioner på baggrund af undersøgelsen, og om undersøgelsen er udført på en troværdig måde (Petersen & Christoffersen, 2017, s. 114).

Når vi skal kigge på sandheden og styrken af vores indhentede empiri er det vigtigt for os at være opmærksom på, at vores valgte målgruppe ikke er en homogen gruppe. Dette bunder i at voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, ikke nødvendigvis udvikler de samme senfølger eller diagnoser efter seksuelle overgreb, og derfor har individuelle komplekse problemstillinger (Socialstyrelsen, 2013, s. 5).

Efter vi har indsamlet empiri i form af interviews med målgruppen, blev vi bekendt med at den valgte målgruppe både har sociale, psykiske og fysiske senfølger efter seksuelle overgreb, og at hver respondent oplever det forskelligt. Den kvindelige bruger ved CSM, som vi interviewede, fortalte også, at hun havde svært ved at skelne mellem, hvad der var senfølger efter seksuelle overgreb, og hvad der var efterreaktioner på omsorgssvigt i barndommen (Bilag 2, linje 134-135). På denne måde kan dette være et validitetsproblem for os i gruppen, da det kan være svært at vide, om det er senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, eller andre sociale begivenheder i deres liv, der gør det svært for dem at åbne sig op omkring senfølger til fagfolk, såsom en jobrådgiver ved Job og Karriere 5.

Ud over at der kan være validitetsproblemer i forhold til vores valgte målgruppe, ser vi også et validitetsproblem i at bedømme sandhed og styrke af den indhentede empiri fra jobrådgiverne ved Job og Karriere 5. Den ene jobrådgiver har ikke været bekendt med at have haft en borger med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, men hun fortæller, at hun ikke vil have berøringsangst over at skulle italesætte emnet overfor en borger, hvis det skulle hænde, at hun en dag fik en borger med senfølger efter seksuelle overgreb (Bilag 5, linje 177-181). Dette mener vi er et validitetsproblem, da det ikke er til at vide på forhånd, hvordan man vil reagere i en situation, hvilket den anden jobrådgiver fortalte, da hun engang fik en sag med en voksen, der havde været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og oplevede at have berøringsangst ved at skulle høre om overgrebene (Bilag 4, linje 218).

Vi er dermed opmærksomme på, at det er svært at vide, hvad der er sandhed eller ej i vores problemstilling, og dette vil vi være bevidst om i udarbejdelsen af vores bachelorprojekt.

Reliabilitet lægger vægt på pålidelighed og troværdighed. Med dette menes der, om spørgsmålene vi stiller vores respondenter, er formuleret således, at der ikke bliver skabt rum for at fortolke på svarende fra respondenternes side af, men også om respondenterne svarer ærligt, på de spørgsmål vi stiller dem i forbindelse med interviewet (Petersen & Christoffersen, 2017, s. 114). Det er svært at vide, hvorvidt respondenterne svarer ærligt på spørgsmålene, men vi har forsøgt at opstille nogle rammer og stille spørgsmål, hvor respondenterne kan føle sig trygge til at svare ærligt. Ydermere har vi udarbejdet individuelle interviewguides og opklarende spørgsmål, så det ikke giver mulighed for at fortolke på respondenternes svar.

Afgræsning (Et fælles afsnit):

I vores bachelorprojekt har vi foretaget nogle valg og fravalg. Dette har vi gjort for at afgrænse vores opgave og være specifik på, hvad det er vi ønsker at undersøge. Det er desuden ikke

muligt at belyse alle sider af sagen, eller at have alle vinkler med i et bachelorprojekt, og vi har derfor af pladsmæssige årsager foretaget til-og fravalg.

I forhold til målgruppe har vi valgt at have fokus på voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Dette har vi gjort, da deres problematikker og udfordringer set ud fra et arbejdsmarkedsperspektiv er relevant at undersøge, da de på grund af deres senfølger kan være begrænset i dette. Dette vil vi senere i opgaven komme videre ind på.

I forhold til vores målgruppen har vi valgt at indhente empiri fra både en mandlig og en kvindelig respondent, da problematikken på denne måde belyses fra både et mandligt og et kvindeligt synspunkt. På denne måde kommer problemstillingen ikke til at generalisere sig til det ene køn frem for det andet i forhold til at åbne sig op omkring senfølger til jobrådgivere.

Vi har desuden valgt, at den målgruppe vi undersøger, aldersmæssigt skal være over 30 år. Dette har vi blandt andet gjort, da voksne over 30 har oplevet en anden tabubelagthed over emnet seksuelle overgreb, end den yngre generation har oplevet. Dette skyldes, at der i nyere tid, er kommet et øget fokus på emnet om seksuelle overgreb i forhold til tidligere, hvilket man blandt andet har kunne se i form af kampagner såsom ”#Metoo og flere dokumentarer og selvbiografier om seksuelle overgreb. På baggrund af det overstående har vi en forforståelse om, at de har særligt svært at åbne sig op omkring deres senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen overfor en jobrådgiver, end den nuværende yngre generation.

Vi har valgt organisationsmæssigt at have fokus på én kommune i vores bachelorprojekt. Valget på kun at undersøge en enkelt kommune i vores bachelorprojekt er både på baggrund af pladsmæssige årsager, og at det vil være for omstændigt tidsmæssigt at skulle undersøge flere kommuner. Den kommune vi har valgt at bruge til vores bachelorprojekt, er Odense kommune.

I forhold til et afsnit i Odense kommune har vi valgt i vores bachelorprojekt at undersøge kontanthjælpsafsnittet for jobparate kontanthjælpsmodtagere, som i Odense kommune hedder Job og Karriere 5. Vi har vagt at have fokus på kontanthjælpsafsnittet, da det er i dette afsnit jobrådgiverene arbejder med borgere over 30 år, som oftest har haft en lav eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet.

Vi har valgt kun at have fokus på jobparate kontanthjælpsmodtagere i vores bachelorprojekt, fordi vores forforståelser beror på, at der i dette afsnit er en jobrettet tilgang til borgerne, og der ikke er fokus på deres sociale problemer på grund af lovgivningsmæssige og bureaukratiske strukturer.

Vi har en forforståelse om, at borgernes sociale problemer bliver vægtet højere ved de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, og at jobrådgiverne derfor bedre kan opspore senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen i dette afsnit. Derfor har vi valgt ikke at bruge dette afsnit i vores bachelorprojekt.

Teoriafsnit og begrebsafklaring:

I udarbejdelsen af vores bachelorprojekt har vi benyttet os af forskellige teoretikere, teorier, begreber og modeller til at analysere vores problemstilling. Dette har vi valgt at gøre for at opnå en forståelse af vores emne og besvare vores problemformulering. Vi har fremhævet de væsentligste teorier og begreber, vi har gjort brug af i bachelorprojektet, som vil fremgå i dette afsnit.

Senfølger (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

For at få viden om voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og deres problematikker, har vi primært taget udgangspunkt i Kirsten Trans bog: Senfølger efter seksuelle overgreb. Kirsten Trans er uddannet socialrådgiver og har efterfølgende taget en kandidat i socialt arbejde og har flere psykoterapeutiske efteruddannelser bag sig. Trans interesse for voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, kommer på baggrund af erhvervs erfaring med målgruppen

Vi har taget udgangspunkt i Trans's bog for at indsamle viden om senfølger, der gør sig gældende for, at individet kan have svært ved at gennemføre en uddannelse eller vedligeholde tilknytningen til arbejdsmarkedet, og hvordan senfølger gør det svært for den voksne at åbne sig op omkring sine problematikker til en jobrådgiver.

I forlængelse af dette har vi desuden benyttet os af psykoterapeuten Finn Lykke Schmidts bog "Misbrugt og Krænket", hvor vi har indsamlet viden om symptomer og adfærd hos børn, unge og voksne efter seksuelle overgreb.

Vi har desuden benyttet os af teori om traumer ved børn for at undersøge, hvad der ligger forud for den voksnes senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Dette har vi gjort ved at undersøge: hvad et traume er, hvordan disse traumer udvikler sig til senfølger og hvilke konsekvenser det medbringer i deres udvikling, transitionen til deres voksenliv, hvorfor det kan være svært at fortælle om overgrebene for ofret af de seksuelle overgreb og hvorfor det kan være svært for relevante fagpersoner at opspore, at en voksen har senfølger efter seksuelle overgreb.

Til dette har vi benyttet os af Atle Dyregrovs bog om "Børn og traumer" (Dyregrov, 2011 s. 13-14). Atle Dyregrov er en norsk psykolog og har grundlagt center for Krisepsykologi ved universitetet i Bergen. Han har desuden arbejdet specialiseret med børn som har oplevet tab og traumer og har skrevet flere lærebøger om emnet. På baggrund af dette finder vi hans bog om børn og traumer relevant og valid til at anvende i vores opgave.

John Bowlby (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

Vi har i vores bachelorprojekt også gjort brug af tilknytningsteori, som er udarbejdet af den engelske børnepsykiater Edward John Mostyn Bowlby. Dette har vi gjort for at redegøre for, hvorfor nogle voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, kan være svært at danne relationer til andre mennesker.

I Bowlbys tilknytningsteori har vi anvendt teori om, hvorfor barnet knytter sig til en omsorgsgiver og hvad der sker, hvis der kommer et brud i tilknytningen (Udviklingspsykologi, s. 109-110). Derudover har vi anvendt begrebet *indre arbejdsmodeller* for at forstå, hvad det er ved den manglende tilknytning, der fører til at nogle voksne med senfølger efter seksuelle overgreb kan have svært ved at indgå i relationer med andre mennesker.

Max Weber Bureaukrati (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Vi benyttet os af Max Webers teori om bureaukrati, for at få bedre kendskab til, hvordan bureaukratiske rammer kan påvirke socialrådgiverens handlingsmæssige råderum.

Den tyske økonom og sociolog Max Weber fremlægger, at der er fire væsentlige træk i hans teori om bureaukrati som er: hierarkisk struktur, arbejdsfordeling og specialisering, karriere-system og generelle regler (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 50-51). Vi har anvendt disse fire træk i vores bachelorprojekt for at afdække, at Odense Kommune har elementer af bureaukrati i deres beskæftigelsesindsats, og hvordan det påvirker Job og Karriere 5.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og Lov om aktiv socialpolitik (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

For at få kendskab til jobrådgiverens og kontanthjælpsmodtagerens juridiske rammer, har vi lovgivningsmæssigt primært taget udgangspunkt i Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og Lov aktiv socialpolitik.

Vi har brugt *Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats*, da det er her, der forefindes relevante paragraffer om jobrådgiveren og jobcenterets forpligtelser i forhold til borgeren på

kontanthjælp. Det er også her, der er udformet hvilke regler, borgeren skal efterleve, når vedkommende er kontanthjælpsmodtager.

Vi har også fundet det nødvendigt at benytte paragraffer fra *Lov om aktiv socialpolitik* i vores bachelorprojekt, da det er her, lovgrundlaget findes for, at borgere kan modtage kontanthjælp, og hvilke tildelingsbetingelser borgeren skal opfylde for at modtage hjælpen.

Leif Kongsgaard Relation og Maria Appel Nissen Borgerviden (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Vi er også interesseret i at se, hvilken betydning relationen har for voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Her har vi brugt et afsnit af Leif Tøfting Kongsgaard i bogen "Multiteoretisk praksis i socialt arbejde" skrevet af ham selv.

Dette har vi gjort for at finde ud af, hvilken betydning en god relation kan have i mødet med den voksne, som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og jobrådgiveren. Ydermere har vi valgt at anvende "relationsmodellen" som Kongsgaard beskriver i sin bog, som har til formål at forklare, hvad der skal være til stede for at kunne opnå en god relation for både borgeren og den professionelle. Vi har valgt at inddrage denne model til at finde ud af, om relationen er til stede mellem jobrådgiveren og den voksne som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (Kongsgaard, 2014, s. 41).

Desuden vil vi også i bachelorprojekt inddrage begrebet borgerviden, og hvilken betydning det har for jobrådgiverens arbejde. I bogen "Social arbejde i en foranderlig verden" beskriver Maria Appel Nissen, at borgerviden kan have en betydelig effekt i socialarbejderens fordomme og forforståelse omkring borgerens problematik og hvordan det skal håndteres. Ved borgerviden menes der borgerens livserfaringer og livsverden.

Præsentation af informanter

Den mandlige respondent (Bilag 1) (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Den mandlige respondent som vi interviewede i forbindelse med vores bachelorprojekt, er 37 år og bor i Odense kommune. Den mandlige respondent er uddannet automekaniker. Den mandlige respondent fik en arbejdsskade i form af diskusprolaps i ryggen. I den forbindelse blev han sygemeldt og var på sygedagpenge. Da hans sygedagpenge ophørte, blev han raskmeldt og den mandlige respondent kom på kontanthjælp, som han fortæller, at han har været på siden oktober 2012. Den mandlige respondent var jobparat i halvandet år, før han

blev omvisiteret til at være aktivitetsparat og det var først i den forbindelse, at han fortalte om, at han har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Den mandlige respondent fortæller, at han blev udsat for seksuelle overgreb, da han var en lille dreng. I forhold til senfølger fortæller den mandlige respondent, at han har fået diagnosticeret PTSD og i den forbindelse har flashback. Han fortæller også, at han har optaget skyldfølelse i forbindelse med de seksuelle overgreb, og at han har svært ved at indgå i relationer med andre mennesker. Den mandlige respondent fortæller, at det især er svært at sætte grænser overfor andre mennesker, og at han er tilbøjelig til at indgå i en "pleaser rolle", hvor han tilsidesætter sine egne behov for andres. Den mandlige respondent er bruger ved CSM, hvor han har gennemgået et 2-åriges behandlingsforløb og som resultat af dette, nu kan kontrollere sine senfølger i stedet for, at senfølgerne kontrollerede ham.

Den mandlige respondent fortæller, at behandlingen ved CSM er den eneste årsag til, at han i dag er klar til at skulle varetage et 37 timers job. Den mandlige respondent er på nuværende tidspunkt i gang med at tage et lastbilkørekort og har lovning på job efter, han har færdiggjort lastbilkørekortet.

Den kvindelige respondent (Bilag 2) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Den kvindelige respondent, som vi har interviewet i forbindelse med vores bachelorprojekt, er 36 år og er bosiddende i Odense Kommune efter at have arbejdet nogle år i udlandet. Den kvindelige respondents familie består af hendes mand og hendes tre døtre. Den kvindelige respondent er uddannet folkeskolelærer, og har arbejdet i branchen i 13 år, primært som lærer i specialklasserne.

Den kvindelige respondent fortæller, at hun har været udsat for omsorgssvigt som barn og at hun som 4-årig var udsat for seksuelle overgreb. Hendes mor og far er skilt, og hendes mor er gift med en mand som har et alkoholmisbrug. På trods af alkoholmisbrug, omsorgssvigt og seksuelle overgreb fortæller den kvindelige respondent, at familien på overfladen virkede som en pæn og poleret familie og at det var vigtigt for hende at bibeholde dette udadtil.

Den kvindelige respondent blev sygemeldt efter sin sidste datters fødsel, da hun skulle opereres efter skred i underlivet. Da den kvindelige respondent kom tilbage efter barsel og sygemelding, blev hun sygemeldt igen. Dette gjorde hun da hendes ældste datter blev diagnosticeret med diagnosen skizoaffektiv depressiv, som er en blandings diagnose af skizofreni, og maniodepressiv, men kun med den depressive del. Efter datteren bliver indlagt på psykiatrisk afdeling, bliver den kvindelige respondent raskmeldt og kommer tilbage til sit arbejde,

hvorefter hendes arbejdsplads lukker. Herefter bliver hun overflyttet til en ny skole, hvor hun fortæller, at hun ikke kan lide at være der. Den kvindelige respondent fortæller, at hun får det dårligt psykisk og at hun bliver sygemeldt i 22 uger, hvorefter hun raskmeldes, og herefter er på normale dagpenge indtil de ophørte. Herefter kommer hun på kontanthjælp, hvor hun blev visiteret jobparat og var det i 8 måneder og er for nyligt blevet visiteret om til at være aktivitetsparat.

Den kvindelig respondent er bruger i CSM og fortæller, at hun blev bekendt med CSM igennem sin mand, som også har senfølger efter seksuelle overgreb, da han søgte hjælp ved dem.

Hun fortæller i interviewet, at hun har nogle forskellige senfølger, blandt andet at hun er meget konfliktsky, at hun føler sig værdiløs og at hun har svært ved at sætte grænser.

Derudover fortæller hun, at hun har svært ved at huske, svært ved at regulere sine følelser, og at hun har en følelse af, at hun er til for at tilfredsstille andre. Desuden fortæller hun, at hun har fået diagnosen social forbi og at hun har svært ved at indgå i tætte relationer.

Socialrådgiver ved CSM (Bilag 3) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Socialrådgiveren ved CSM er uddannet socialrådgiver. Hun har tidligere arbejdet som dagplejer og efter socialrådgiveruddannelsen har hun arbejdet på borgerservice, på socialcenteret og i en integrationsafdeling. Hun har arbejdet i et år ved CSM og har valgt at arbejde med målgruppen, da hun finder den spændende og godt kan lide at hjælpe brugerne i forhold til det offentlige. Hendes arbejdsopgaver er primært at hjælpe brugerne juridisk, og tage med som bisidder ved det offentlige, lige fra tandlæge til en børne- og ungesag.

Jobrådgiver 1, ved Job og Karriere 5 (Bilag 4) (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Jobrådgiver 1 er uddannet socialrådgiver og har arbejdet med jobparate kontanthjælpsmodtagere i 5 år, i Odense kommune. Jobrådgiver 1 sidder i branchegruppen Service og detail og har en fast sagsstamme bestående af 70 sager.

Jobrådgiver 2, ved Job og Karriere 5 (Bilag 5) (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Jobrådgiver 2 er uddannet socialrådgiver og har arbejdet med jobparate kontanthjælpsmodtagere i 3 år, i Odense kommune. Jobrådgiver 2 sidder i branchegruppen Offentlig og sundhed og har en fast sagsstamme bestående af 76 sager.

Leder af Job og Karriere 5 (Bilag 6) (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Lederen af Job og Karriere 5 er uddannet erhvervsøkonom og har været afdelingsleder for Job og karriere 5 i to år. Tidligere har han været afdelingsleder for Job og Karriere 4, som er en administrativ afdeling.

Analyse

Omfanget af hvor mange i Danmark, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen:

Mørketal (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

I Danmark er det ulovligt at have sex og anden kønslig omgang med børn under 15 år (Straffeloven, §222, stk. 1-3). Selvom der foreligger forskning om, at disse overgreb skader barnets udvikling og det er strafbart med op til 12 års fængsel, forefinder seksuelle overgreb på børn stadig sted i Danmark. Det er ikke muligt at finde de præcise tal på hvor mange, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen i Danmark, og dette kan der være flere forskellige årsager til.

En af årsagerne til at der ikke kan forefindes præcise tal på, hvor mange seksuelle overgreb der sker på børn i Danmark, kan være at det er et tabubelagt område. Dette beskrives også på Odense Kommunes hjemmeside, at selvom der i Danmark er forelagt viden om seksuelle overgreb og senfølger efter dette samt hvilke konsekvenser, det har for barnets udvikling, er det stadig et tabubelagt emne at snakke om i Danmark (Odense Kommune, 2017).

Tabuiseringen kan gøre det svært for den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt at åbne sig op omkring de seksuelle overgreb, som de har været udsat for i barndommen, og hvilke problematikker eller senfølger de har udviklet på baggrund af dette. Herved kan det være medvirkende til, at det ikke er muligt at finde præcise tal på, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, fordi emnet er tabuiseret og derfor er noget som man helst undgår at tale om og beskæftige sig med.

Det kan hænde ved de seksuelle overgreb på børn, at krænkeren er manipulerende og kan få barnet til at tro på, at de seksuelle overgreb er noget som barnet selv gerne vil. Det kan krænkeren enten gøre ved at belønne barnet med slik, gaver eller omsorg, samt at fortælle barnet, at de seksuelle overgreb er "rart" og at barnet "godt kan lide det" (Red barnet, 2011, s. 13). Dette kan være medvirkende til, at barnet vokser op med en skam- og skyldfølelse over

ikke at have sagt fra over for overgrebene, da det sår tvivl i barnet om vedkommende rent faktisk ønskede at indgå i de seksuelle overgreb på grund af krænkerens manipulation.

Trygfonden og Børns vilkår har også sammen lavet en rapport kaldet: "Svigt af børn i Danmark 2018". I denne rapport har de fundet frem til, at tabuisering og skam-og skyldfølelsen er et fællestræk for at børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, ikke fortæller om de seksuelle overgreb, de har været udsat for (Trygfonden & Børns vilkår, 2018, s. 21).

Socialrådgiveren ved CSM kan bekræfte i nedenstående citat, at mange af brugerne ved CSM har en skam- og skyldfølelse:

... Der er meget skam over det fordi, at man tænker, hvad kunne jeg selv have gjort og er der min egen skyld og der er rigtig meget skam her og det er jo ikke noget man lige sidder og råber højt om, eller hvad skal man sige ... Der er ingen af os, der har lyst til at åbne op for, øh vi vil jo helst fremstå så ressourcestærke og ja (Bilag 3, linje 214-215 & 234-235).

Derfor vil vi kategorisere skam-og skyldfølelsen som endnu en faktor til, at det ikke er muligt at finde præcise tal over, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Målgruppen kan også have oplevet at modtage trusler fra deres krænker, om at der ville ske noget forfærdeligt enten ved dem selv eller deres nære, hvis de fortæller om de seksuelle overgreb til nogen. Derfor kan det ske, at målgruppen vokser op i frygt for at fortælle om de seksuelle overgreb til nogen, på grund af krænkerens trusler. Derfor kan det ske, at målgruppen aldrig åbner op omkring, hvad de har været udsat for i deres barndom, og derfor ikke kan tælles med i statistikkerne over hvor mange, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (Socialstyrelsen, u.å., s. 7).

Endnu en årsag til, at det ikke er muligt at finde præcise tal på, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb, kan også være fordi, at offeret for de seksuelle overgreb kan have udviklet nogle forsvarsmekanismer. Her kan målgruppen enten have "glemt" de seksuelle overgreb eller ændret erindringen om de seksuelle overgreb til noget andet, i deres bevidsthed.

Den første forsvarsmekanisme man som offer for seksuelle overgreb i barndommen kan udvikle, er fortrængning. Fortrængning er en forsvarsmekanisme, der fremtræder, når traumatiske hændelser opstår, hvilket seksuelle overgreb karakteriseres som. Her prøver offeret for de seksuelle overgreb, ubevidst at holde de farlige følelser, konflikter og oplevelser væk ved at glemme det. Når de seksuelle overgreb er blevet fortrængt, er det medvirkende til,

at det er svært for den valgte målgruppe i bachelorprojektet at fortælle om, at de har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og dermed ikke kan tælles med i statistikkerne over, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (Lykke Schmidt, 1998, s. 15).

En anden forsvarsmekanisme, der kan være medvirkende til, at det ikke er muligt at opspore, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i statistikkerne, er efterrationalisering. Efterrationalisering er tilsvarende fortrængning, noget som foregår i det ubevidste. Efterrationalisering træder ofte i kraft, når noget bliver for truende eller ubærligt, såsom seksuelle overgreb. Med efterrationalisering prøver vedkommende at formindske de negative oplevelser, ved at ændre dem til acceptable erindringer som bevidstheden kan rumme. Derfor kan det ske, at ofrene af de seksuelle overgreb erindrer de seksuelle overgreb som noget andet end, hvad de faktisk er. Det kan være svært at fortælle om noget, man slet ikke erindrer, og derfor kan efterrationalisering også være med til at forklare, hvorfor det ikke er muligt at finde præcise tal, om hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (Lykke Schmidt, 1998, s. 14).

På trods af at ofre af seksuelle overgreb, kan have fortrængt eller efterrationaliseret de seksuelle overgreb, så de ingen erindring har om, at de seksuelle overgreb har fundet sted, vil de seksuelle overgreb stadig påvirke ofret. Dette vil det gøre, da barndommen lægger grobund for de beslutninger, vi træffer i voksenlivet, og uden behandling af traumat af de seksuelle overgreb, vil symptomerne enten i form af senfølger eller andre efterreaktioner, som kan påvirke ofret i voksenlivet (Lykke Schmidt, 1998, s. 21).

Seneste data om voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

De ovenstående årsager til at overgrebene ikke bliver fortalt, kan være medvirkende til, at der ikke findes præcise tal på, hvor stort omfanget reelt er i forhold til, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Der findes dog årlige statistikker over anmeldelser af seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser mod børn og statistikker om sager, der bliver behandlet i børnehusene vedrørende seksuelle overgreb.

For at give overskuelighed over antallet af seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser begået imod børn i 2015 og 2018, har vi valgt at illustrere dette i nedenstående tabel:

Årstal	Antal anmeldte seksualforbrydelser	Antal anmeldte Blufærdighedskrænkelser
2015	691	819
2018	1.237	1.343

(Figur 1, Tal fra Danmarks statistik, Bilag 12)

Den seneste årlige statistik fra Danmarks Statistik om anmeldte seksualforbrydelser og blufærdighedskrænkelser, der er begået mod børn, er fra 2018, som lyder på 1.237 seksualforbrydelser og 1.343 blufærdighedskrænkelser, der er anmeldt. Dette er en stigning på 41 procent siden 2015, hvor antallet af anmeldelser lød på 691 seksualforbrydelser og 819 blufærdighedskrænkelser (Danmarks statistik, 2019).

Ved børnehusene i Danmark er antallet af børnehussager også steget i alle årene, siden oprettelsen d. 1. oktober 2013. De seneste tal fra 2017 viser, at ud af 1.665 børnehussager og 2.179 henvendelser har 23 procent omhandlet seksuelle overgreb. Derudover har der været yderligere 4 procent af børnehussagerne, der omhandlede både voldelige og seksuelle overgreb (Socialstyrelsen, 2018, s. 5).

Selvom de ovenstående tal fra Socialstyrelsen og Danmarks Statistik ikke giver de præcise tal på hvor mange, der har været udsat for seksuelle overgreb, er det med til at fastslå, at det forefinder, at børn bliver udsat for seksuelle overgreb i Danmark. Det der er problematisk ved årsstatistikerne ved anmeldelserne og børnehussagerne er, at der også findes mørketal. Mørketal kan ikke belyses, da statistikkerne kun er omfattet af de overgreb, som børn fortæller om, eller voksne på anden vis får kendskab til.

For at få et lidt bredere estimat af omfanget af de seksuelle overgreb, er der en undersøgelse udarbejdet af SFI, der viser at hver 8. pige og hver 15. dreng i 8. klasse, har været udsat for en seksuel krænkelse. Tallene kommer på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse lavet i 2016, der viser at 16 procent af piger og 7 procent af drenge i 8. klasse, har haft uønskede seksuelle hændelser med blottelse eller berøring. 7 procent af pigerne har oplevet uønsket forsøg på eller gennemført samleje. Det gælder for 5 procent af drengene (Oldrup, Christoffersen, Kristiansen & Østergaard, 2017, s. 12-14).

Hvis man kigger på den voksne del af målgruppen, har Socialstyrelsen udarbejdet en rapport i 2016, som omhandler voksne med senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, der har modtaget rådgivning og/eller behandling på senfølgecentre.

Rapporten viser, at der i 2015 blev registreret 1562 rådgivninger og 423 behandlingsforløb i senfølgecentre i Danmark, hvor 81 procent af dem var kvinder, mens 19 procent var mænd. En af grundene til, at der er flere i rådgivningsforløb end behandlingsforløb, kan skyldes, at der generelt er en venteliste på omkring 2 år til at komme i behandling ved senfølgecentre (Socialstyrelsen, 2016, s. 5).

De større undersøgelser, hvor man forsøger at afdække omfanget af, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan i stor udstrækning belyse antallet, men for at kunne følge udviklingen over tid kræver det dog, at disse rapporter jævnligt bliver udgivet. Dette er på nuværende tidspunkt ikke tilfældet, og derfor er det som tidligere nævnt ikke muligt at finde frem til de præcise tal om, hvor mange der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Dog er det muligt med disse rapporter og undersøgelser at finde frem til, at de seksuelle overgreb finder sted og over flere generationer i Danmark.

Det har ikke været muligt at finde en tilgængelig opgørelse af, hvor mange kvinder og mænd, der lider af senfølger i Danmark, da der endnu ikke er knyttet en direkte årsag mellem det at være udsat for seksuelle overgreb i barndommen, og senere i livet at udvikle senfølger.

De nuværende undersøgelser fra Socialstyrelsen om voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen er oftest baseret på studier med selvrapportering. Disse studier viser, at omtrent 60-80 procent af de personer, der selvrapporterer seksuelle overgreb i barndommen, har senfølger (Socialstyrelsen, 2018c).

Delkonklusion 1 (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Efter udarbejdelsen af overstående afsnit kan vi konkludere, at seksuelle overgreb begået på børn, finder sted i Danmark på trods af, at det er ulovligt. Vi har fundet frem til ved hjælp af Danmarks statistik, at der i 2017, var anmeldt 1.237 seksualforbrydelser og 1.343 blufærdighedskrænkelser, hvilket var en stigning på 41 procent fra 2015. I Børnehusene er det 23% af alle henvendelser og børnehussager, der omhandlede seksuelle overgreb. Desuden var der yderligere 4 procent, der handlede om vold og seksuelle overgreb.

Vi fandt også frem til, ud fra en spørgeskemaundersøgelse, som SFI havde udformet, at i 8 klasse i 2016 var det hver 8. pige og hver 15. dreng, som har været udsat for en seksuel krænkelse ud af 2000 elever.

I forhold til udvikling af senfølger kan der på nuværende tidspunkt kun hentes tal fra selvrapportering af senfølger, hvor socialstyrelsen har udmeldt at 60-80 procent, der selvrapporterer seksuelle overgreb i barndommen, udvikler senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Socialstyrelsen har også undersøgt, hvor mange, der modtog rådgivning og behandling ved senfølgecentre i 2015. Her var det 1.562, som var i rådgivning og 423, som var i behandlingsforløb. Denne rapport viste også, at der var et større antal kvinder (89 procent), der søgte rådgivning end mænd (19 procent).

Hermed kan der endnu engang konkluderes, at seksuelle overgreb på børn finder sted og det har en påvirkning i form af senfølger, selv i voksenårene. Dog har vi her fundet frem til, at de data vi har brugt i vores opgave, ikke giver det fulde billede af, hvor mange i Danmark, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Der kan være mange årsager til, at der forekommer mørke tal indenfor dette område. En hyppig årsag til dette er, at børn og voksne ofte ikke fortæller om de seksuelle overgreb til nogen. Dette kan enten skyldes; at emnet er tabubelagt, at skam-og skyldfølelsen forhindrer dem i at tale om det, eller at barnet modtager trusler fra krænkeren, om at der ville ske noget forfærdeligt enten mod barnet eller deres nære, hvis de fortæller nogen om de seksuelle overgreb.

Slutteligt kan det konkluderes, at årsagen til mørke tal også skyldes at barnet og/eller den voksne ikke erindrer overgrebene i bevidstheden, da vedkommende kan have udviklet forsvarsmekanismer så som fortrængning og efterrationalisering, som gør at de ikke fortæller om de seksuelle overgreb.

Udvikling af senfølger

Seksuelle overgreb mod børn (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

For at forstå hvorfor senfølgerne bliver udviklet, har vi fundet det relevant at kigge på, hvor de er opstået. Derfor mener vi, at det væsentligt at afdække de traumatiske hændelser i form af seksuelle overgreb, som barnet var offer for. Derudover vil vi afdække, hvordan disse traumer udvikler sig til senfølger og hvilke konsekvenser det medbringer i barnets udvikling, samt transitionen til deres voksenliv, og hvorfor det er svært for ofret af de seksuelle overgreb at fortælle om, og svært for relevante fagpersoner såsom jobrådgiver, at opspore senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

For at forstå hvad seksuelle overgreb på børn er, har vi valgt at tage udgangspunkt i World Health Organizations definition af seksuelle overgreb:

Seksuelle overgreb på børn er inddragelsen af et barn i seksuelle aktiviteter, som barnet ikke forstår, ikke er i stand til at give informeret samtykke til, eller som barnet udviklingsmæssigt ikke er parat til og ikke kan give samtykke til, eller som strider imod love eller sociale tabuer i samfundet. Seksuelle overgreb på børn er en aktivitet mellem et barn og en voksen eller et andet barn, der i kraft af alder eller udviklingstrin er i en position med ansvar, tillid eller magt, og hvor aktiviteten har som formål at tilfredsstille personens egne behov (Vidensportalen, 2018).

Der defineres herved, at et seksuelt overgreb, er hvor krænkeren gennem tillid eller magt forgriber sig på et barn. Heri menes der i hvilken som helst seksuel aktivitet, hvor barnet ikke har givet et samtykke til, eller er i stand til at give samtykke til på grund af barnets udviklingsmæssige stadie, enten fordi barnet ikke har udviklet sprog, eller ikke har kendskab til at skulle sige fra.

Det har været relevant for os at afdække, hvordan disse børn reagerer på de seksuelle overgreb, da mange af de adfærdsmønstre som de udvikler i barndommen, kan give grobund for de senfølger, de udvikler i voksenlivet, og som kan gøre det svært for dem at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Når et barn har været udsat for seksuelle overgreb, kan dette medføre forandringer i børns sociale adfærd. Ofte fortæller børnene ikke om de seksuelle overgreb, men deres adfærd, samt fysiske og psykiske symptomer kan signalere om det (Lykke Schmidt, 1998, s. 17).

Selvom det måske ikke kan ses ved første øjekast, kan der være fysiske symptomer, der indikerer, at børn har været udsat for seksuelle overgreb. Ved piger kan der findes fysiske symptomer efter seksuelle overgreb, i form af rifter, rødmen, blærebetændelse, opsvulmethed samt blødning og smerter i underlivet. Ved drenge er der færre fysiske symptomer, men en indikation på seksuelle overgreb ved drenge kan være anale kvæstelser. I nogle tilfælde kan voldsomme seksuelle overgreb mod børn give varige fysiske mén, som barnet også vil blive påvirket af i voksenlivet. Nogle symptomer som børnene har været udsat for seksuelle overgreb har, kan også følge dem op igennem voksenlivet såsom hyppig blærebetændelse (Lykke Schmidt, 1998, s. 17).

Af psykiske og adfærdsmæssige forandringer ved børn kan være, at barnet kan virke angst og reagere afvisende overfor personer af samme køn som krænkeren. Ydermere kan barnet være afvisende overfor berøring fra andre mennesker. Generelt kan børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, have et ønske om at være usynlig for omverdenen, og dermed prøve at dække over de seksuelle overgreb som de har været udsat for, ved helt eller delvist at isolere sig fra andre mennesker. Denne adfærd kan risikere at hænge ved i voksenlivet (Lykke Schmidt, 1998, s. 17).

Andre børn kan reagere modsat på de seksuelle overgreb ved at have en adfærd, hvor de i højere grad har behov for at blive set af andre, og derfor opsøger voksnes kontakt mere end andre børn ville. Denne kontakt til voksne fra barnets side af består oftest af flirten i sådan en grad, hvor der kan fornemmes seksuelle undertoner. Denne adfærd kan skyldes, at barnet er vant til at agere på denne måde for at få opmærksomhed. Barnet vil gerne have, at den voksne skal kunne lide vedkommende, og agerer således fordi barnet tror, at dette er måden, for at få lov til at bibeholde den voksnes opmærksomhed, og barnet forventer således at undgå, at blive svigtet af den voksne. De børn, der udviser denne adfærd om, at de kun er værd at bruge opmærksomhed på, hvis de giver seksuelle forhåbninger, er i højere risiko for at ende i prostitution, hvis ikke de kommer i behandling (Lykke Schmidt, 1998, s. 18). Dette vil blive uddybet i senere afsnit.

Mens ovennævnte børn forsøger at virke mere modne, end de egentlig er, er der andre børn som har været udsat for seksuelle overgreb, der tenderer til at virke umodne. Dette kommer oftest til udtryk, når man stiller barnet, som har været udsat for seksuelle overgreb, alderssvarende krav, som barnet ikke kan efterleve og derfor reagerer umodent. Dette kaldes regression, som er en ubevidst strategi som barnet benytter sig af, for at forsøge at vende tilbage til en tid, hvor der stilles færre forventninger og kræver mindre modenhed af barnet. Dette gør barnet, som har været udsat for seksuelle overgreb oftest, når livet bliver for udfordrende og uoverskueligt. Børn, der udviser denne adfærd, kan senere i livet have svært ved at leve op til de krav, der stilles overfor. Dette kan blandt andet være i arbejdslivet, hvor de kan have svært ved at leve op til de krav, der stilles og hermed risikere at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet (Lykke Schmidt, 1998, s. 18).

Desuden kan det forekomme, at barnet virker træt, trist, opgivende eller med manglende interesse både for sig selv og omgivelserne. Derudover kan barnet have indlæringsvanskeligheder, og er uinteresset i sit skolearbejde, hvilket kan være medvirkende

til, at vedkommende senere i livet ikke formår at gennemføre en uddannelse (Lykke Schmidt, 1998, s. 18-19). Dette vil vi komme nærmere ind på, senere i bachelorprojektet.

Slutteligt kan børn reagere på seksuelle overgreb ved at udvikle en selvdestruktiv adfærd, hvor de skader sig selv. Hvis barnet ikke modtager behandling for dette, kan den selvdestruktive adfærd hænge ved. Grunden til denne adfærd kan være, at barnet straffer sig selv, fordi de er tyngtet af en skyld- og skamfølelse, dette kan i sin yderste konsekvens føre til selvmordstanker og selvmordsforsøg (Lykke Schmidt, 1998, s. 18-19).

Seksuelle overgreb er et traume og et brud i tilknytningen (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

Når et seksuelt overgreb finder sted på et barn, vil dette defineres som et psykisk traume. Et psykisk traume er overvældende, ukontrollerbare hændelser, der indebærer en ekstraordinær psykisk belastning (Dyregrov, 2011, s. 13-14). Barnet har måske ikke udviklet sprogkunderskab nok til at kunne sige fra, og krænkeren kan have truet barnet, eller manipuleret barnet til at indgå i de seksuelle overgreb, som resulterer i, at situation bliver ukontrollerbart for barnet.

Der kan skelnes mellem to typer af traumer: Type 1- og Type 2 traumer. Type 1 traumer er enkeltstående hændelser som indebærer en ekstraordinær psykisk belastning, mens type 2 traumer er gentagende traumatiske hændelser, eller en form for serie af traumatiske hændelser (Dyregrov, 2011, s. 14).

I vores valgte målgruppe i bachelorprojektet, findes der både personer, der har været udsat for type 1 traumer og andre, som har været udsat for type 2 traumer. Det særlige ved type 2 traumer er, at der er større risiko for at udvikle senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, når man har været udsat for type 2 traumer, fordi det er en serie af traumatiske hændelser, da varigheden af seksuelle overgreb strækker sig over en periode (Socialstyrelsen, 2018a).

På baggrund af traumet fra de seksuelle overgreb kan dette medvirke til, at barnet udvikler sociale og psykiske vanskeligheder i dens udvikling og opvækst, som kan gå ud over evnen til at indgå i relationer med andre. Mange voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan berette om, at det med at skulle danne relation med andre mennesker, er problematisk. Dette er også tilfældet for både vores mandlige og kvindelige respondent, som fremgår af nedenstående citater:

Kvindelig respondent:

Altså fordi, at jeg så har været bange for andre [griner]. Altså haft svært ved og indgå i [pause] ikke i sådan sociale relationer, men det at skulle være meget tætte (Bilag 2, linje 169-170).

Mandlig respondent:

Jeg havde altid svært, for eksempel ved at komme i relation, ordentlig relation med andre mennesker på en måde (Bilag 1, linje 87-88).

En årsagsforklaring på, at det for denne målgruppe kan være svært at skabe relationer, kan findes i Edward John Mostyn Bowlbys teori om barnets behov for tilknytning.

Bowlbys tilknytningsteori bygger på, at barnet biologisk har en evne og et behov for at knytte sig til en omsorgsgiver. I det første år af barnets liv udvikles tilknytningen til en eller flere bestemte personer. Barnets tilknytning i dets første leveår udgør fundamentet for mange sociale kompetencer, såsom følelsesregulering og følelsesudveksling i barnets senere liv (Stokkebæk, 2007, s. 109-110). Hvis barnet ikke udvikler de nævnte sociale kompetencer, fordi der sker et brud i tilknytningen som kan ske ved, at barnet er udsat for seksuelle overgreb, og derved ikke får den tryghed og omsorg barnet har brug for, vil det have konsekvenser for barnets evne til at affektregulere. Dette bekræfter den kvindelig respondent i interviewet, som vil blive beskrevet i afsnittet om kompleks PTSD senere i bachelorprojektet (Bilag 2, linje 165-168).

Hvis barnet ikke får denne tryghed og omsorg fra sin tilknytningsperson, vil personen få svært ved at opbygge tillid til andre mennesker. Dette kan forklare, hvorfor mange voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan have svært ved at indgå i relationer med andre mennesker, da de igennem de seksuelle overgreb har oplevet et brud i tilknytningen.

Ud fra de oplevelser barnet har med omverdenen, opbygger barnet nogle indre arbejdsmodeller, som er repræsentationer af de forventninger, barnet har til sig selv og til omsorgsgiverne (Stokkebæk, 2007, s. 113). Barnet der har været udsat for seksuelle overgreb, kan have oplevet, at en tilknytningsperson ikke har givet den nødvendige tryghed og omsorg, og barnet har derigennem skabt en forståelse og forventning af, at andre mennesker ikke kan give barnet den nødvendige tryghed og omsorg. Dermed har barnet skabt nogle indre arbejdsmodeller, som fortæller barnet, at andre ikke er til at stole på, eller at andre ikke vil gøre det bedste. Det er denne forståelse af verden, som barnet møder omverdenen med, og

på grund af dette kan barnet have svært ved at knytte sig og skabe tillid til andre mennesker og indgå i relationer senere i voksenlivet (Trans, 2018, s. 116).

Ungdom og senfølger (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

Når personer, der har været udsat for seksuelle overgreb, kommer i puberteten, sker det ofte, at den unge får en større bevidsthed om de seksuelle overgreb, vedkommende har været udsat for, og de reaktioner, de udviste som børn forstærkes. Oplevelsen af at føle afmagt, skam og skyld samt følelsen af at være beskidt, er hyppigt forekommende følelser hos den unge i pubertetsalderen (Lykke Schmidt, 1998, s. 19).

... Der havde jeg enormt meget følelsen af at være beskidt og at andre piger var rene altså øhm. Ja, jeg kan virkelig huske, at jeg som barn havde opdelt andre piger sådan i kategorier, og jeg kunne kigge sådan på deres hud og deres hår og jeg kunne se fysisk, at de var renere end mig, og det var ikke fordi, at jeg ikke gik i bad, altså det var jo sådan en følelse... har det jo været, at de var rene (Bilag 2, linje 142-146).

I dette citat beskriver den kvindelige respondent, hvordan hun i sin barndom og ungdom følte sig beskidt, og at hun oplevede at være anderledes end de andre piger, og at hun følte sig beskidt på grund af de seksuelle overgreb, hun havde været udsat for.

På grund af at målgruppen kan have oplevet et brud i tilknytningen i deres barndom, og på baggrund af dette kan have udviklet negative indre arbejdsmodeller, kan målgruppen have svært ved at aflæse sociale koder på grund af den begrænsede udvikling af sociale færdigheder. På grund af dette samt skam- og skyldfølelsen er det sjældent at unge, der har været udsat for seksuelle overgreb, har gode og nære venner (Lykke Schmidt, 1998, s. 19-20).

Dette kan gøre, at målgruppen kan have svært ved at begå sig på en uddannelse og de aktiviteter, der er knyttet hertil på en hensigtsmæssig måde, og derved kan de ende med ikke at få den ønskede eller nødvendige uddannelse, hvilket kan have indvirkning på deres tilbygning til arbejdsmarkedet (Trans, 2018 s. 58).

Dog er der undersøgelser fra Socialstyrelsen, der også viser, at en del af målgruppen, klarer sig godt i skolen og at det er muligt for dem at kunne fuldføre en videregående uddannelse (Socialstyrelsen, 2013, s. 8). Dette kan skyldes, at det at klare sig godt i skolen, kan bruges som en overlevelsestrategi for at skjule og dække over de problematikker, vedkommende har

(Lykke Schmidt, 1998, s. 19-20). Dette fortæller den kvindelige respondent, at også hun har gjort:

... Altså jeg er blevet god til tilværelsens hardware – jeg har været god til at få uddannelse, jeg har været god til gå i skole og jeg har været god til at spare penge op, købe hus, bil alle sådan nogle ting der øhm... (Bilag 2, linje 182-184).

Delkonklusion 2 (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

På baggrund af ovenstående afsnit kan det hermed konkluderes, at et seksuelt overgreb på et barn finder sted, når en krænker gennem tillid eller magt forgriber sig seksuelt på et barn. Desuden kan det konkluderes, at barnet som har været udsat for seksuelle overgreb, kan ændre social adfærd samt udvise fysiske og psykiske symptomer, der kan indikere, at de har været udsat for på seksuelle overgreb. Disse symptomer kan være grobund for de senfølger, der udvikles senere i voksenlivet, som derved kan være med til at påvirke den voksnes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Derudover kan det også konkluderes, at seksuelle overgreb kan defineres som et psykisk traume, da et seksuelt overgreb kan virke overvældende og ukontrollerbart for et barn. Den valgte målgruppe i bachelorprojektet, kan både have været udsat for type 1 og type 2 traumer, hvor især børn, der har været udsat for type to traumer, har større risiko for at udvikle senfølger efter seksuelle overgreb.

På baggrund af et traume i barndommen efter seksuelle overgreb kan barnet udvikle sociale og psykiske vanskeligheder i opvæksten og udviklingen. Bowlby beskriver i sin tilknytningsteori, at brud i tilknytningen i barndommen kan medføre, at barnet ikke får den nødvendige omsorg og tryghed samt at barnets tilknytning i dets første leveår udgør fundamentet for mange sociale kompetencer, såsom følelsesregulering og følelsesudveksling i barnets senere liv. Bowlby beskriver, at dette blandt andet kan være en hindring for at kunne skabe relationer med andre mennesker, eller have tillid til andre mennesker, fordi der på baggrund af brud i tilknytningen skabes negative indre arbejdsmodeller. Det kan dermed konkluderes at begge respondenter i vores bachelorprojekt, har svært ved at indgå i relationer med andre mennesker på grund af, at de har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Derudover kan det også konkluderes, at der på baggrund af brud i tilknytningen, negative indre arbejdsmodeller og mangel på sociale kompetencer, kan målgruppen have svært ved at gennemføre en uddannelse samt at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Det kan desuden konkluderes, at nogle bruger uddannelse til at dække over seksuelle overgreb i barndommen, hvilket begge vores respondenter har gjort ved at tage sig en uddannelse.

Senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen og tilknytning til arbejdsmarkedet

Diagnoser og sociale senfølger (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen er et begreb, som ikke kan præciseres, og er afvekslende og dækker over mange forskellige diagnoser og sociale problemer. Selve betydningen af ordet senfølger, refererer til noget som følger én over tid og kan spores tilbage til, hvor følgerne opstod (Trans, 2018, s. 25).

Det er individuelt, hvor stor betydning og hvilken betydning senfølger har for ofret, som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Derfor er det ikke alle, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som føler sig mærket af senfølger. Ifølge socialstyrelsen er der tre faktorer, der har særlig betydning for udviklingen af senfølger.

Den første faktor peger på, at overgrebets karakter er afgørende for udviklingen af senfølger, og at des mere alvorligt overgrebene er, jo større er risikoen for udviklingen af senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Derudover peger den næste faktor på, at relationen til krænkeren, har en afgørende betydning. En tæt relation til krænkeren, skaber en større risiko for udviklingen af senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Den sidste faktor peger på, at jo længere en periode overgrebene foregår over, jo større risiko er der for at udvikle senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen (Socialstyrelsen, 2018a).

Når et offer for seksuelle overgreb udvikler senfølger, kan dette både være diagnoser, samt fysiske, psykiske og sociale efterreaktioner på de seksuelle overgreb i barndommen.

Ved de psykiske senfølger, som kan udvikles efter seksuelle overgreb, er der ikke en bestemt diagnose, som er koblet til det at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Ligesom det ikke er et specielt socialt problem, som alle der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen får. Der er dog nogle diagnoser og sociale problemer, der er hyppigere fremtrædende end andre, som vil blive gennemgået herunder.

PTSD og Komplekst PTSD (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Den hyppigste diagnose, der bliver stillet i forbindelse med senfølger efter seksuelle overgreb, er Post Traumatic Stress Disorder (herefter kaldet PTSD). Indtil nu er PTSD, blevet brugt på alle slags traumer, lige fra trafikulykker til mennesker, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Dog er nyere forskning indenfor PTSD-diagnosen, blevet opmærksomme på at det er forskelligt, hvordan PTSD'en udspiller sig hos den enkelte. Derfor er der udarbejdet en ny diagnose ved navn "Komplekst PTSD", som har fokus på personer, som har været udsat for langvarige, gentagende, voldsomme og fortrinsvis tidlige traumer. Dette er blevet gjort, fordi disse personer er i fare for at udvikle flere og mere komplekse problemer, end hvad der ligger i den originale PTSD-diagnose (Trans, 2018, s. 34-35).

Der er seks kernesymptomområder, som gør sig særligt gældende, når en person er diagnosticeret med komplekst PTSD. De første tre kernesymptomområder er de elementer, der oftest er i den originale PTSD-diagnose, og de sidste tre kernesymptomområder er primært gældende for dem, der bliver diagnosticeret med komplekst PTSD.

Det første kernesymptomområde er: Flashback. Voksne der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som er diagnosticeret med PTSD, kan opleve at mindet om de seksuelle overgreb, kan forekomme i deres bevidsthed i tide og utide. Disse flashback kan enten opleves i dagtimerne eller fremtræde om natten i form af mareridts. Dette fører oftest til, at vedkommende, der oplever mareridts om de seksuelle overgreb, enten er bange for at falde i søvn, eller vågner gentagende gange om natten, og derfor ikke får den nødvendige søvn kroppen har brug for. Selve flashbacket kan blandt andet udløses af lugte, lyde, steder og følelser (CSM, u.å.a).

Det andet kernesymptomområde er: Undgåelsesadfærd. Flashbacks kan opleves som stærkt ubehagelige og personer, der er diagnosticeret med PTSD, kan forsøge at undgå alt, der kan udløse dem samt undgå i det hele taget at tænke på de seksuelle overgreb, som de har været udsat for. Hvis mennesker generelt undgår sine tanker og følelser, er det en risikofaktor for, at det bliver svært at komme i kontakt med sig selv.

Det er også forekommende, at folk der er diagnosticeret med PTSD helt undgår aktiviteter og situationer, som minder dem om overgrebene, såsom samleje eller andre seksuelle aktiviteter. Derved kan ens livskvalitet formindskes ved konstant at skulle prøve at undgå bestemte situationer og aktiviteter, der kan udløse flashbackene, om at have været udsat for de seksuelle overgreb i barndommen (CSM, u.å.a).

Det tredje kernesymptomområde er: Forhøjet alarmberedskab. Når et barn bliver udsat for seksuelle overgreb, er dette grænseoverskridende for barnet i det omfang, at det er faretruende. Det er altid psykologisk faretruende for barnet, der bliver udsat for seksuelle overgreb, men i nogle tilfælde er det også fysisk faretruende. Nervesystemet træder automatisk i kraft for at forsøge at beskytte personen imod de seksuelle overgreb, for at forhindre, at de seksuelle overgreb kommer til at gentage sig. Kroppen husker, og selv senere i voksenlivet, kan nervesystemet påvirke den voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb, i den grad at vedkommende har svært ved at skulle føle sig tryk og slappe af (CSM, u.å.a)

Disse 3 kernesymptomområder er som sagt oftest det, der ligger i den originale PTSD-diagnose. Den mandlige respondent som vi har interviewet i forbindelse med bachelorprojektet, er diagnosticeret med denne diagnose og beskriver hans udfordringer således:

Ja, jeg har udviklet PTSD, jeg var til udredning ved en klinik i Odense, der havde speciale i PTSD, så der blev jeg udredt hos dem og det tog ikke særlig mange øjeblikke. Så jeg havde en score på 4 ud af 5, så det er højt og klart og tydeligt ... for eksempel løj jeg en hel del og prøvede at skabe en illusion for mig selv på den måde. Det var det, jeg gjorde og jeg havde svært ved at sætte grænser for eksempel. Det kunne jeg slet ikke finde ud af... at sætte nogle grænser, for den ene eller den anden. Det var noget af det, der påvirkede det rigtig meget (Bilag 1, linje 109-130).

Her kan det ses, at den mandlige respondent havde undgåelsesadfærd, hvor han forsøgte at undgå tanker om de seksuelle overgreb, som han har været udsat for, ved at lyve omkring deres tilstedeværelse og derved skabe en illusion om, at de ikke havde fundet sted. Den mandlige respondent fortæller, at konsekvensen af dette var, at det var svært for ham at sætte grænser for andre mennesker, når han ikke kunne mærke sig selv. Det at have svært ved at sætte grænser, er en generel problematik indenfor senfølger efter seksuelle overgreb og vil blive gennemgået længere nede.

De sidste tre kernesymptomområder er som allerede nævnt, det der oftest ligger i den komplekse PTSD. Selvom vores kvindelige respondent ikke er diagnosticeret med kompleks PTSD, kan vi alligevel finde ligheder imellem det, hun har fortalt os i interviewet, og hvad tegnene er på denne diagnose.

Det fjerde kernesymptområde er: Problemer med følelsesregulering. Her er der tale om to forskellige problematikker, når der er tale om at regulere følelser indenfor kompleks PTSD. Det første problem, der oftest sker for folk, der bliver diagnosticeret med kompleks PTSD, er at man tenderer til at undgå at føle noget. Det kan både være de negative følelser, men også positive følelser såsom lyst og glæde. Når følelser, tanker, situationer og aktiviteter giver anledning til at erindre de seksuelle overgreb, den voksne har været udsat for, kan vedkommende reagere ved at indgå i en "robotagtig" tilstand, hvor de ikke har kontakt til sig selv. Dette kaldes for at dissociere. Dissociation betyder, at man forsvinder lidt eller fuldstændig væk fra, hvor man fysisk befinder sig. Et eksempel på dette kan blandt andet være, at personen bliver påvirket kropsligt, hvor personen oplever at blive adskilt fra sig selv, i form af at se sig selv udefra, og ikke er i kontakt med sin krop. Personen kan også her opleve at miste tråden i kommunikationen med andre mennesker (CSM, u.å.b). Dette beskriver vores kvindelig respondent at opleve i nedenstående citat:

... Altså det jeg bøvler med rigtig meget her for tiden det er, det er ligesom nu, at jeg taber tråden. Jeg har svært ved at huske (Bilag 2, linje 135-136).

Det andet problem vedrørende at regulere sine følelser omhandler personer, der er diagnosticeret med komplekst PTSD, som kan opleve at have intense følelsesreaktioner. Det kan for eksempel være i situationer, hvor andre personer ikke oplever at reagere lige så betydeligt. Det der er særligt problematisk ved denne type af besvær ved at følelsesregulere, er, at det kan tage længere tid at falde til ro igen. Det hænder også, at det er svært at kontrollere sin vrede og at personerne også kan føle sig ekstrem sårbar (CSM, u.å.b). Dette oplever den kvindelig respondent også, som kan ses i nedenstående citat:

... Jeg har haft meget det her med at reagere meget eksplosivt og ikke sådan ligesom min mand med at flippe ud og råbe og sådan noget, men med at pakke mine ting og gå altså og sådan ud derfra og flugt hele tiden og blive enormt ked af det og ikke rigtig haft evnen til at regulere mine følelser (Bilag 2, linje 165-168).

Det femte kernesymptomområde er: Negativt selvværd. Dette kernesymptomområde omhandler folk, der er diagnosticeret med kompleks PTSD, kan have en negativ opfattelse af sig selv. Det kan stamme fra en skam-og skyldfølelse om at have været udsat for seksuelle overgreb, og man opfatter oftest sig selv som værdiløs eller som mindre værd end andre mennesker (CSM, u.å.b).

Den sjette og sidste kernesymptomområde er: Forstyrrede relationer. Dette kernesymptomområde handler om at have svært ved at fungere i tætte relationer. Dette kan skyldes en frygt for at andre folk vil bryde ens grænser, og at tilliden til andre mennesker er lav (CSM, u.å.b).

Angst (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

En anden hyppigt forekommende diagnose, som ofte for seksuelle overgreb i barndommen bliver diagnosticeret med, er angst. Angst defineres overordnet som en følelse af at være bange, selvom der reelt ikke er noget at være bange for eller en reel fare. Angst og følelsen af at være bange følges af fysiske reaktioner som åndenød, hjertebanken, svimmelhed og rysten. Personer der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, som er diagnosticeret med angst, har en følelse af frygt, som kan ledes tilbage til en konkret trussel i fortiden, som de har oplevet i forbindelse med de seksuelle overgreb og angsten er frygten, som vender tilbage til personen. Social angst er følelsen af at være bange for at omgås andre mennesker. Som konsekvens af dette, kan personer med social angst undgå sociale aktiviteter og herigennem isolere sig selv. På grund af dette kan personer, som har social angst opleve at blive ensomme og triste (Trans, 2018, s. 27-28). Den kvindelige respondent fortæller i interviewet, at hun har fået diagnosen social angst, som det fremgår af nedenstående citat:

Ehm.. men jeg har fået diagnosen social fobi. Altså fordi at jeg så har været bange for andre [griner] altså haft svært ved at indgå i ikke i sådan sociale relationer, men det at skulle være meget tætte, ja altså det kan gøre mig nervøs og gå fra min bil af og ind på biblioteket for eksempel, så er det at undgå øjenkontakt og sådan noget... (Bilag 2, linje 168-171).

Depression (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

Ud over PTSD og angst er depression også en af de diagnoser, der oftest forbindes med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Depression er kendetegnet ved, at personen er vedvarende trist og nedtrykt og har manglende lyst og interesse. Personen mangler generelt glæde og ting, der tidligere eller normalt er forbundet med glæde for personen, er det ikke længere. Derudover er personen mere træt end normalt og har nedsat energi. Når depression skyldes seksuelle overgreb i barndommen og derved er en senfølge, kan forklaringen skyldes, at personen oplevede at være ensom i barndommen. På grund af at personen forsøgte at skjule sig i sin barndom og isolerede sig fra andre, for at skjule de seksuelle overgreb, og

derigennem følte sig udenfor og anderledes. Dette kan danne grobund for en depression senere i livet (Trans, 2018, s. 26).

Spiseforstyrrelse (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

At være udsat for seksuelle overgreb i barndommen kan også have konsekvenser for, hvilket forhold man som voksen får til sin egen krop. Generelt kan det at mærke sin krop føles ubehageligt. Man kan have en dårlig fornemmelse af sin egen krop og dens fysiske behov, og nogle kan, som tidligere nævnt, have svært ved at mærke kroppen i det hele taget på grund af dissociation (Trans, 2018, s. 30-31).

Voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan derved risikere at få en spiseforstyrrelse. Spiseforstyrrelse er en generel senfølge, som mange voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, bliver diagnosticeret med. Spiseforstyrrelser indeholder, at der er et usundt forhold til mad og indtagelsen af denne. Dette kan enten være i for store mængder eller, at vedkommende slet ikke indtager mad over længere perioder. Derfor har personer, som er diagnosticeret med spiseforstyrrelser oftest ikke en vægt, som hviler indenfor normalområdet, samt at de kan være i mangel af vigtige vitaminer, som kroppen har behov for, som resulterer i mangel af energi (Trans, 2018, s. 30-31).

Stof og/eller alkoholmisbrug (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Et socialt problem, der kan opstå, når man har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, er stof-og/eller alkoholmisbrug. I nogle tilfælde udspiller stof-og/eller alkoholmisbruget sig i form af selvmedicinering på grund af, at det er svært at rumme sine senfølger, tanker og følelser omkring at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Det hænder at stof-og/eller alkoholmisbruget først påbegyndes, efter at den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt, har søgt hjælp og fortalt om de seksuelle overgreb, og derefter bliver informeret om at der 2-3 års venteliste til behandling (Sass, 2017).

De euforiserende stoffer, der især er populære blandt voksne, som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, er blandt andet kokain, amfetamin og hash. Hash er populært, da det kan opleves som at give bedre mulighed for at sove. Kokain og amfetamin er nogle af de euforiserende stoffer, som kan give forhøjet selvværd, hvorpå det kan være eftertragtet på grund af den negative selvopfattelse, den valgte målgruppe i bachelorprojektet kan have, som tidligere nævnt (Trans, 2018, s. 37-38). Dette fortæller vores kvindelige respondent, at hun også har benyttet sig af:

Misbrug har jeg også haft, nej ikke misbrug, ehmmmen jeg har brugt stoffer altså, men jeg tror simpelthen ikke, at jeg er født med en hjerne, der tricker på afhængighed, altså [griner] så heldigt. Ehmm... men ehh, ja det er godt nok heldigt, jeg ikke har, fordi jeg har været omkring det, og brugt det ... men det har primært været amfetamin og kokain ... og så har jeg røget hash. Men igen det har underligt nok aldrig udviklet sig til hverdagsbrug, det har det ikke (Bilag 2, Linje 187-201).

At være afhængig af stof-og/eller alkoholmisbrug er dyrt, især hvis man er på overførselsindkomst, såsom kontanthjælp. I nogle tilfælde bliver dette en faktor for at indgå i det næste sociale problem som voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, er tilbøjelige til at indgå i.

Prostitution (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Når voksne har oplevet at være udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan det være en risikofaktor for at have problemer med at danne en normal seksualitet. Som tidligere afdækket, er der nogen som helt afholder sig fra seksuelle aktiviteter, men der også andre i den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt, som gør det modsatte. Dette kaldes hyperseksualitet. Hyperseksualitet er et mønster, hvor vedkommende er meget seksuelt aktiv, dog oftest i tilfælde, hvor de ikke passer på sig selv. Dette kan enten være i form af at sugardate eller at prostituere sig selv, hvor det hænder, at de tillader de købende at gå over deres seksuelle grænser, fordi de ikke er vant til at skulle sætte krav til at blive behandlet med omsorg og respekt. Det sker også, at nogle indgår i sugardating eller prostitution, fordi de kun føler sig værdifulde, når de tilbyder sig selv seksuelt (CSM, u.å.c).

Dette er en senfølge, der er almindelig for den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt. Det kan også tolkes som at være en ubevidst måde at håndtere sine senfølger på, også kaldet gentagelsestvang. Her forsøger vedkommende ubevidst at genskabe hændelser, som er sammenligneligt med de seksuelle overgreb, de har været udsat for i barndommen, hvorpå de denne gang kan være mere i kontrol (CSM, u.å.c).

"Pleaser" (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Den sidste senfølge vi gerne vil afdække, er en særdeles hyppig senfølge som voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, kan udvikle, er det der kaldes "behager gen" eller "pleaser rolle". Denne senfølge udvikles igennem barndommen, hvor barnet gentagende gange oplever, at krænkerens behov er vigtigere end barnets eget. "Pleaser

rollen” betegnes også som en overlevelsesstrategi for barnet, for at kunne rumme de seksuelle overgreb, det bliver udsat for. Hvis barnet ikke får behandling for at have været udsat for seksuelle overgreb, vil denne overlevelsesstrategi manifestere sig i barnets

personlighed og vil som voksen stadig have et større behov for at tilfredsstille andre mennesker, frem for at fokusere på sine egne behov (Trans, 2018, s. 41-42). Vores kvindelig respondent forklarer i interviewet, at hun også føler dette:

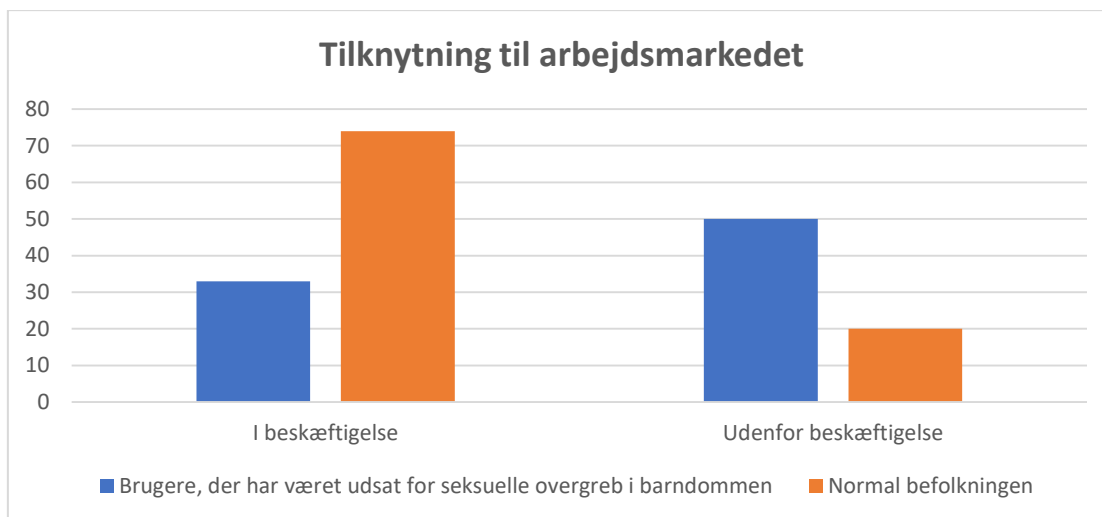
Jeg har en følelse af, jeg er eller har haft meget at jeg er et objekt og øøhm.
Altså det er lidt svært at snakke om. At jeg er eller at min opgave eller min berettigelse, det er øhm det er at tilfredsstille andre ... (bilag 2, linje 137-138).

Dette er en af årsagerne til at den valgte målgruppe i bachelorprojektet, kan have problemer med at sætte grænser for andre mennesker, da de i mange tilfælde ikke kan mærke deres egne grænser, når de indgår i ”pleaser rollen”.

Tilknytning til arbejdsmarkedet (skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Senfølgerne efter seksuelle overgreb, som er beskrevet i forrige afsnit, kan have betydning for individets tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette kan være svært ved at danne relation til arbejdsgivere eller kollegaer, arbejdssituationer hvor PTSD'en trigger, sygdomsforløb, hvor det mentale forværres, samt problemer med koncentration på grund af tankemylder.

Socialstyrelsen har i 2015 udarbejdet en årsstatistik for centre, der arbejder med den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt. I årsstatistikken bliver der blandt andet beskrevet at personer som modtog behandling på centrene, havde en lavere tilknytning til arbejdsmarkedet end normalbefolkningen, hvilket også er illustreret i nedenstående figur 2. At brugerne ved centrene har en lavere tilknytning til arbejdsmarkedet end normalbefolkningen, ses ved at socialstyrelsen har udarbejdet en statistik som viser, at 33 procent af brugerne i centrene var i beskæftigelse i 2015, og 50 procent af brugerne var udenfor beskæftigelse, sammenlignet med 74 procent af den samlede normalbefolkning var i beskæftigelse, og 20 procent af den samlede normalbefolkning var udenfor beskæftigelse (Socialstyrelsen, 2016, s. 10).

(Figur 2, lavet på baggrund af tal fra socialstyrelsen, bilag 12)

For at få en bedre forståelse af, hvad en lav tilknytning til arbejdsmarkedet er, har vi valgt at benytte os af segmenteringsteorien. Segmenteringsteorien er opdelt i tre centrale elementer: kernearbejdskraften som er tættest på arbejdskraften, periferiarbejdskraften som er næst tættest på arbejdskraften, og randarbejdskraften, hvori personer, der befinder sig i denne del af arbejdskraften, defineres som at have den laveste tilknytning til arbejdsmarkedet (Preisler, 2012, s. 30-32).

Kernearbejdskraften er personer, som har en stabil og varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er ofte personer, der har en videregående uddannelse eller er faglært, som befinder sig i kernen af arbejdsmarkedet. I periferiarbejdskraften, er tilknytningen til arbejdsmarkedet hverken stærk eller svag. Det er oftest dem med en kortsidsansættelse, deltidsansatte og freelancearbejde, som befinder sig i denne del af arbejdsmarkedet. Randarbejdskraften karakteriseres ved personer, som har svært ved at opretholde et arbejde i længere tid ad gangen, og har en svag eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet (Preisler, 2012, s. 32-.34).

Indenfor segmenteringen er der en insider og outsider problematik. Begrebet insider karakteriseres ved, at borgeren har dannet sig et stærkt fundament på arbejdsmarkedet, hvor borgeren sjældent vil blive arbejdsløs og hermed blive betegnet som værende en del af kernearbejdskraften i segmenteringsteorien. Outsider udgøres af de personer, som har svært ved at opretholde en permanent tilknytning til arbejdsmarkedet, og vil derfor blive betegnet som enten værende i periferi- eller randarbejdskraften (Preisler, 2012, s. 32-34).

Det er muligt at bevæge sig ind og ud af arbejdsmarkedet, som begge vores respondenter har gjort, da de har formået at optage en uddannelse og bevaret en fast tilknytning til

arbejdsmarkedet, i form af job som automekaniker og som folkeskolelærer. Dog mistede begge respondenter tilknytningen til arbejdsmarkedet, da de blev sygemeldt, og efterfølgende begge mistede deres sygedagpengeret og blev raskmeldt hvor de så kom på kontanthjælp. På denne måde har de bevæget sig ud af kernearbejdskraften til randarbejdskraften, og hermed kategoriseret som værende outsider (Preisler, 2012, s. 32).

Selvom vores mandlige og kvindelige respondent har formået at tage en uddannelse, er det ikke alle personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, der har ressourcerne til at starte eller gennemføre en uddannelse. Kirstens Trans beskriver i sin bog "Senfølger efter seksuelle overgreb", at størstedelen af de personer som hun har interviewet i forbindelse med udarbejdelsen af denne bog, har en sporadisk tilknytning til arbejdsmarkedet. Trans beskriver at en af grundene til dette kan være, at disse personer ikke har færdiggjort folkeskolen og at andre måtte opgive at fuldføre en videregående uddannelse, og derved ende med at blive ufaglært (Trans, 2018, s. 58-60). Disse personer vil derved blive betegnet som værende outsider og en del af randarbejdskraften i segmenteringsteorien, da de har en lav eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet.

Delkonklusion 3 (Skrevet af Sati Nermin Özdemir):

Ud fra det overstående afsnit er, det flere forskellige ting der kan konkluderes. Først og fremmest kan det konkluderes at senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen er et begreb, som er afvekslende dækker over mange forskellige diagnoser og sociale problemer, som refererer til noget som følger én over tid og kan spores tilbage til hvor følgerne opstod.

Ifølge socialstyrelsen er der tre faktorer, der har særlig betydning for udviklingen af senfølger, hvilket er hvor alvorlig overgrebene er, barnets relation til krænkeren og hvor lang periode de seksuelle overgreb strækker sig over.

Vi kan også konkludere at senfølger efter seksuelle overgreb, kan have betydning for individets tilknytning til arbejdsmarkedet. Den valgte målgruppe i bachelorprojektet, kan have svært ved at danne relation til arbejdsgivere eller kollegaer, og der kan opstå arbejdssituationer hvor PTSD'en trigger, samt sygdomsforløb hvor det mentale forværres og problemer med koncentration på grund af tankemylder.

Dette kan også ses i en rapport udarbejdet af socialstyrelsen, hvor det beskriver at voksne, som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, har en lavere tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ligeledes kan det konkluderes, at senfølger kan have en betydelig påvirkning for den voksnes tilknytning til arbejdsmarkedet samt at begå sig på en uddannelse, hvor den voksne har svært ved at fastholde en permanent tilknytning til arbejdsmarkedet eller at gennemføre en uddannelse, som også fremgår i en undersøgelse fra Socialstyrelsen.

Når man ikke optager en uddannelse, og derved er ufaglært står man sværere stillet på arbejdsmarkedet og derfor har en svag eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket er tilfældet for mange der har været udsat for seksuelle overgreb.

Lovgivningsmæssige regler og bureaukratiske strukturer for Job og karriere 5

Visitationsprocessen ved Job og Karriere 5 (Skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Vi har fundet det relevant at kigge på de lovgivningsmæssige regler og bureaukratiske strukturer for Job og Karriere 5. Dette har vi gjort, da det er en af de faktorer, der er med til at skabe det handlingsmæssige råderum for, at jobrådgiveren kan danne relation til deres borgere, som giver mulighed for at opspore senfølger efter seksuelle overgreb.

Et sted, hvor der gives et rum til at opspore, at borgere har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, er i visitationssamtalen. Denne samtale er den eneste samtale igennem hele borgerens forløb som jobparat kontanthjælpsmodtager, som ikke er direkte jobrettet.

Før selve visitationssamtalen, skal borgeren til en forvisitation. Til denne samtale er proceduren, at borgeren kommer hen til Jobcenteret, trækker et nummer, og venter på at blive kaldt ind til forvisitationen. Selve forvisitationen har en varighed på omkring 5-10 minutter, og har til formål at afdække, hvilken social begivenhed borgeren har været udsat for, og hvilket afsnit borgeren skal henvises til, f.eks. om vedkommende er jobparat eller aktivitetsparat (Bilag 10 & 11).

Hvis borgeren bliver henvist til afsnittet Job og Karri 5, som værende jobparat, er der en jobrådgiver, som har en visitationsvagt, der tager imod borgeren. Det vil sige, at jobrådgiverne i Job og Karriere 5 skiftevis har en visitationsvagt, hvor de afholder visitationssamtaler med borgerne, der er ny-visiterede til at være jobparate. Hvis der allerede er nogen inde til en

visitationssamtale hos jobrådgiveren, må borgeren vente på, at han eller hun kan komme ind til denne samtale (Bilag 10 & 11).

Formålet med denne visitationssamtale er, at jobrådgiveren skal finde ud af, om borgeren er placeret korrekt som jobparat, eller om de skal omvisiteres til at være aktivitetsparat. Her har jobrådgiveren en halv time til at afholde denne samtale (Bilag 7 & 8).

Til visitationssamtalen bliver borgeren spurgt om vedkommendes sociale problemer, såsom om de er misbruger, eller om de er hjemløse eller har sindslidelser (Bilag 7 & 8), for at kunne vurdere, om borgeren befinder sig i målgruppen til at være aktivitetsparat (LAB, §2, stk. 1, nr. 3) eller jobparat (LAB, §2, stk. 1, Nr. 2).

Hvis jobrådgiveren til visitationssamtalen vurderer, at borgeren er jobparat, er det ud fra det grundlag, at borgeren ingen problemer har udover ledighed og er klar til at varetage et job indenfor 3 måneder (Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats §2, stk. 1). Hvis borgeren ikke opfylder dette kriterie, bliver vedkommende visiteret om til at være aktivitetsparat.

Efter visitationssamtalen hvor borgeren bliver visiteret jobparat, vil borgeren opleve at modtage en udelukkende jobrettet hjælp fra Job og Karriere 5, hvor der ikke er fokus på borgerens sociale problemer, fordi der forventes at borgeren ikke har nogen. Dette kan forklares ved, at de juridiske rammer for Job og Karriere 5 beror på at beskæftigelsesindsatsen skal være jobrettet. Dette kan ses i det juridiske afsnit herunder.

Lovgivning for en jobparat kontanthjælpsmodtager (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Når man står uden for arbejdsmarkedet, er det muligt at komme på overførselsindkomst såsom kontanthjælp, hvilket er vores fokuspunkt i bachelorprojektet.

Man har dog som borger, pligt til at forsøge sig selv (Lov om aktiv socialpolitik, herefter kaldet: LAS, § 2, stk. 1), men hvis borgeren har været udsat for en social begivenhed, som for eksempel at blive arbejdsløs eller at blive syg og ikke kan leve op til kravet om at opfylde sin selvforsørgelsespligt, kan kommunerne yde hjælp til vedkommende (LAS, §11, stk. 1).

Kommunens formål ved at yde hjælp til en borger, der er blevet arbejdsløs, er først og fremmest at skabe et økonomisk sikkerhedsnet for borgeren i form af en overførselsindkomst såsom kontanthjælp (LAS, §1, stk. 1-2). Derudover er det jobcenterets formål at hjælpe borgerne med at komme i arbejde eller uddannelse så hurtigt som muligt, så borgerne kan få

mulighed for at forsørge sig selv (Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, herefter kaldt: LAB, §1, stk. 1).

Når borgeren skal søge om kontanthjælp, skal dette gøres ved at tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen skal sørge for, at det sker ved første henvendelse om hjælp til kommunen (LAB, §11, stk. 1, 3). Her har jobcenteret også pligt til at vejlede borgeren om, hvordan borgeren kan klare de økonomiske problemer i forhold til, at borgeren nu skal overleve på overførselsindkomst, og hvordan borgeren kan forbedre sine muligheder for at få et arbejde eller tage en uddannelse (LAS, §7, stk. 1-2).

Selve denne samtale foregår ved afsnittet kaldet "Ydelsen". Til denne samtale skal Ydelsen også sikre, at borgeren opfylder tildelingsbetingelserne, før borgeren kan modtage kontanthjælpen. De primære tildelingsbetingelser for at modtage kontanthjælp er, at man har opholdt sig lovligt i Danmark (LAS, §3, stk. 1), og at borgeren ikke har en formue over 10.000 kr. hvis man er ugift, og 20.000 kr. hvis man er gift (LAS, §14, stk. 1).

Selve satsen for at være på kontanthjælp er individuel, og er afhængig af, om borgeren er forsøger eller ej. Hvis borgeren er forsøger, er den højeste sats 15.180 kr. om måneden før skat, når borgeren er over 30 år, som vores målgruppe er. Er borgeren ikke forsøger, er det højeste beløb 11.423 kr. om måneden før skat (Vejledning om satser m.v. 2019, pkt. 5).

Hernæst kommer borgeren til forvisitationen og visitationssamtalen, som tidligere er nævnt. Hvis det fortsat vurderes, at borgeren er jobparat (LAB, §2, stk. 1, nr. 2), bliver de generelle regler om at være på kontanthjælp gennemgået med borgeren. Disse regler er at pågældende skal være aktivt jobsøgende og vedkommendes jobsøgningsaktiviteter løbende skal dokumenteres i en joblog på "Min side" inde på Jobnet (LAB, §11, stk. 4). Borgeren må ikke afslå et henvist arbejde fra jobcenteret (LAS, §13, stk. 2 nr. 1) og borgerens CV skal indlægges i Jobnet inden for 3 uger (LAB, §13, stk. 2), samt at borgeren ikke må udeblive fra samtaler ved jobrådgiveren, på nær hvis borgeren er syg (LAS, §13, stk. 2, nr. 3).

Hvis borgeren ikke opfylder forpligtelserne om de generelle regler, om at være på kontanthjælp, vil vedkommende blive sanktioneret, som betyder at borgerens ydelse vil blive nedsat i en periode eller at kontanthjælpen vil ophøre (LAS, §35, stk. 1).

Den sidste regel, som bliver gennemgået med borgeren, er 225-timers kravet. Når man er på kontanthjælp, skal borgeren opfylde 225-timers kravet, hvilket betyder at borgeren skal arbejde i 225 timer i et kalenderår (LAS, §13 f, stk. 1 nr. 2). Hvis pågældende ikke opfylder kravet, bliver

den ydelse man er berettiget til nedsat, hvis man er ugift (LAS, §13 g, stk. 1). Hvis man er gift, kan man miste hel eller delvist retten til kontanthjælp (LAS, §13 f, stk. 2-17).

Efter de generelle regler er blevet gennemgået med borgeren, bliver borgeren inddelt i en af 6 branchegrupper, ud fra borgerens tidligere erhvervs erfaring samt, hvor der er bedst mulighed for, at borgeren kan komme hurtigst muligt i job. Det kan enten være Service og detailbranchen, byggebranchen, transport og lager-branchen, it-branchen, offentlig sundhedsbranchen eller industri-branchen som borgeren bliver inddelt i. Her bliver borgeren tildelt en jobrådgiver, der er knyttet til den branchegruppe borgeren bliver inddelt i, og borgeren bliver bedt om at booke en tid til en jobsamtale ved sin nu primære jobrådgiver, inden for en uge (LAB, §20 stk. 1).

Jobsamtalen med den primære jobrådgiver skal afholdes ved personligt fremmøde (LAB, §16, stk. 1). Selve indholdet af denne jobsamtale har til formål at høre, om borgerens jobsøgning og at give råd til, hvordan jobsøgningen kan optimeres. Her kan jobrådgiveren rådgive om relevante jobmuligheder og hvordan borgeren opsøger jobmulighederne. Desuden kan jobrådgiveren henvise borgeren til et konkret job ved en virksomhed (LAB, §5, stk. 1).

Det er også her borgeren sammen med sin jobrådgiver skal oprette en jobrettet-plan for indsatsen, som er kaldet: "Min Plan". Her skal borgerens beskæftigelsesmål fremgå, og skal så vidt muligt være beskæftigelsesrettet indenfor de områder, hvor der er behov for arbejdskraft. (LAB, §27, stk. 1).

Efter denne jobsamtale er afholdt, skal der løbende tilpasses et kontaktforsøgsforløb med borgeren, ud fra borgerens behov. Dog skal borgeren yderligere deltage i 2 jobsamtaler, indenfor 3 måneder (LAB, §20, stk. 2) og derefter skal borgeren som minimum komme til en jobsamtale med jobcenteret fire gange, inden for 12 kalendermåneder (LAB, §17, stk. 1).

Når borgeren har haft en sammenhængende periode på 3 måneder på kontanthjælp, skal borgeren i ret og pligt tilbud (LAB, §92, stk. 1). Dette er borgeren forpligtet til, og borgeren vil blive sanktioneret, hvis pågældende ikke deltager i et ret og pligt tilbud (LAB, §91a, stk. 1).

Borgeren bliver oftest bedt om at finde en virksomhedspraktik, når vedkommende skal i et ret og pligt tilbud, men lovgivningsmæssigt har borgeren tre valgmuligheder: Vejledning og opkvalificering (LAB, §22, stk. 1 nr. 2), Virksomhedspraktik og Nytteindsats (LAB, §22, stk. 1, nr. 3) eller Løntilskud (LAB, §22, stk. 1, nr. 4). Tilbuddene skal dog bare minimum have en varighed på 2 uger (LAB, §91a, stk. 2).

Formålet ved virksomhedspraktik er at optage erfaring indenfor et beskæftigelsesmål eller at få en afklaring på et beskæftigelsesmål, i enten en offentlig eller privat virksomhed (LAB, §42, stk. 1). Det er borgeren selv, der skal finde en praktikplads i en ønsket virksomhed (LAB, §42b, stk. 1).

Hvis borgeren ikke finder en praktikplads inden vedkommende skal deltage i sin ret og pligt tilbud, bliver borgeren henvist til: Nytteindsats. Nytteindsats består af udførelse af samfundsnyttige opgaver hos offentlige arbejdsgivere. Tilbuddet gives med det formål, at borgeren skal arbejde for sin ydelse (LAB, §42a, stk. 2).

Varighed på virksomhedspraktik eller nytte indsats er normalvis 4 uger, men det kan forlænges op til 13 uger hvis det skønnes relevant, eller der er reel mulighed for ansættelse ved en virksomhed (LAB, §44, stk. 1, nr. 2).

Efter afsluttet første tilbud om ret og pligt, skal borgerne påbegynde et nyt ret og pligt tilbud hver 6. sammenhængende måned på kontanthjælp (LAB, §96, stk. 1).

Socialrådgiverens handlemæssige råderum (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

I overstående afsnit kan det ses, at de juridiske rammer om at være på kontanthjælp er styrende i socialrådgiverens handlingsmæssige råderum.

Et handlingsmæssigt råderum består af jobrådgiverens muligheder i det sociale arbejde med borgeren. Det handlingsmæssige råderum kan være styrende af flere forskellige forhold. Dette kan være som overnævnte lovgivningen eller andre faktorer såsom organisatoriske rammer, socialrådgiverens faglighed og menneskesyn (Svenson, Johnsson & Laanemets, 2009).

Når de juridiske rammer og den politiske diskurs er styrende for jobrådgiverens indhold af samtaler med borgeren, frem for at den beror på jobrådgiverens faglige vurdering af, hvad der rykker borgeren tættere på arbejdsmarkedet, bliver jobrådgiverens handlingsmæssige råderum afgrænset. En jobrettet indsats er i højere grad baseret på en standardguide udformet af paragraffer, end en helhedsorienteret indsats for borgeren. Her er der heller ikke plads til et "hvordan har du det?" i en jobsamtale, da det fjerner fokus fra borgerens jobsøgningen. Dette fortæller lederen af Job og karriere 5 i nedenstående citat.

... Det var det her med, at man skulle ikke spørge om: "hvordan går det", så altså fordi det ikke det, det handler om. Det det handler om, er hvad lavede vi egentlig af aftaler sidste gang øøøh og ofte ehm så så den måde som vi greb

samtalen an på, men der gik jo næsten en halv time før, at vi begyndte at snakke om, okay hvordan går det så med jobsøgningen. Altså at jamen, det er faktisk det, det handler om i de her samtaler, jamen det er jobsøgningen øøh og hvordan er det, at du kommer ud i arbejde (Bilag 6, linje 387-392).

Denne tilgang til beskæftigelsesindsatsen, har ikke altid været gældende i Danmark. Beskæftigelsesindsatsen fik en politisk nyorientering, samt et paradigmeskift i forbindelse med Fogh Rasmussen-regeringen i 2007. Her skete der en ændring fra, at kommuner primært havde en humancapital-tilgang, hvor fokus var på at opkvalificere og styrke de lediges kompetencer, til en liberal workfirst-tilgang, der interesserer sig for sænkning af overførselsindkomster og en større kontrol af de ledige, hvor socialrådgiverens relationsdannelse med borgere nedprioriteres (Johansen, 2013, s. 57-60). Lederen af Job og Karriere 5 fortæller, at dette er også den øverste ledelse holdning i Odense kommune, da vi spurgte ind til, hvor meget fokus der på at skabe relation med borgerne:

Hmmm, ikke frygtelig meget. Øhh der er nogle som, og det højere jo at man kommer, som ikke mener, at det er relevant. Det er jeg ikke enig i. Jeg synes, at relationen er et ret væsentlig betydelig til, hvis man har sagsstammer. Ehh det betyder ikke, at man nødvendigvis skal være enige, og borgere skal være enige, ehh eller nærmest føle at, man skal være på julekort, det er slet ikke, men man skal, og man skal også kunne turde at gå til borgeren, man skal turde at være uenig. Men selvfølgelig skal der være øhh altså, der skal være den relation, at man har respekt øhh for hinanden ... (Bilag 6, Linje 297-302).

På beskæftigelsesområdet har den politiske nyorienteringen således skabt en strammere retningslinje for kontanthjælpsmodtagere, og der er blevet et mindre handlingsmæssigt råderum for socialrådgiveren i beskæftigelsesindsatserne. Det blev ikke længere prioriteret, at socialrådgiverne skulle være opmærksomme på at deres borgere rummer andre sociale problemer udover ledighed, da det at få et arbejde, blev tolket på at være universalløsningen på alle sociale problemer (Johansen, 2013, s. 58). Lederen af Job og Karriere 5 deler også dette synspunkt, som kan ses i nedenstående citat:

... Jamen er det noget som man går derhjemme med og man har svært ved i dagligdagen, men rent faktisk får et job, gør at man i hvert fald i 8 timer om dagen øøh har noget andet øøh hvor man rent faktisk lykkes ehm, jamen så kan

det jo være dét som gør, at man, man får bygget et eller andet på som gør, at man rent faktisk kan komme over det (Bilag 6, Linje 314-316).

Bureaukratiske strukturer for Job og Karriere 5 (Skrevet af Sati Nermin

Özdemir):

I det overstående afsnit har vi afdækket, at jobrådgiveren ikke har et handlingsmæssigt råderum til at skulle danne relation med borgeren, da den øverste ledelse ikke mener, at det er relevant i en jobrettet indsats (Bilag 6, linje 418-419).

Når den øverste ledelse ikke mener, at det er relevant at jobrådgiverne skaber relation med deres borgere, og jobrådgiverne derfor ikke opnår dette i mødet med borgerne, kaldes dette en topdown-styring, som betyder, at den øverste ledelse træffer beslutninger, hvor alle medarbejder, der er underlagt ledelsen, skal følge disse beslutninger uden mulighed for at give feedback til disse beslutninger (Bakke & Fivedal, 2014, s. 290).

En topdown-styring findes oftest i bureaukrati, som den tyske økonom og sociolog Max Weber er grundlæggeren af denne teori. Webers model af bureaukrati er opbygget omkring fire væsentlige træk (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 50-51).

Det første træk i Webers model af bureaukrati er: Hierarkisk struktur (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 50). Det kan ses, at Job og karriere 5 er præget af hierarkisk struktur, hvilket er fremvist i det nedenstående skema, der visualiserer det organisatoriske hierarki for Job & Karriere 5, og den top down-styring der finder sted.

(Figur 3, Udarbejdet på baggrund af Odense kommunes organisationsdiagram, bilag 12)

Selve det at Odense kommune er hierarkisk inddelt, indikerer at beskæftigelse og socialforvaltningen i Odense kommune er en bureaukratisk organisation, da der fremgår et system af stillinger i en hierarkisk orden, hvor de øverste stillinger holder opsyn med stillingerne under dem. Dette kan afsnitslederen af Job og Karriere 5 også bekræfte:

... mange af beslutningerne bliver truffet helt oppe i koncernledelsen, som er direktører og så instans to, jeg er et instans fire. Hvis der er nogle beslutninger der bliver truffet og beslutningen er truffet, jamen så er det bare med at få det kørt igennem ... (Bilag 6, linje 133-136).

En anden måde hvorpå man kan se, at der bliver holdt opsyn med Job og Karriere 5 fra den øverste ledelse af, er at jobrådgiverne bliver målt på deres samtaler. Der bliver ikke målt på indholdet af samtalerne, men der bliver målt på hvor mange samtaler afsnittet samlet set skal afholde på en uge. Dette fortæller afsnitslederen af Job og Karriere 5:

Ja, det bliver holdt meget øje med, øhh helt op fra direktøren. Hver uge sidder de og kigger ind i styringstrekanten, hvor der er alt mulige målinger på alle områder og afdelinger øhh hvor der simpelthen er noget man skal nå ehh, så bliver der sat. Ved os der skal vi have 120 samtaler om ugen, øhh når vi det, så er det godt. Når vi det ikke, jamen så kan det jo godt være at en uge, hvor man lige kommer under, men så en anden uge, hvor man ligger over, men er det noget, som har en tendens jamen, så skal man ind og have rettet op på det. Så det er noget, der virkelig bliver målt meget nøje på (Bilag 6, linje 192-198).

Denne måde at måle samtalerne på, kaldes en new public management tankegang. Det centrale ved en NPM-tankegang er, at man har fokus på præstationsmålinger og effektmålinger.

I præstationsmålinger har man fokus på, om de ansatte har præsteret nok til at skulle opnå målet som er fastsat af den øverste ledelse, og hvad det har resulteret. Hvorimod i effektmåling er fokuset på at måle effekten af indsatsen, om det har haft en betydning, samt den økonomiske effektivitet, da effekten sættes på baggrund af indsatsens omkostninger (Bundesen, 2015, s. 71).

Odense Kommune har i højere grad fokus på præstationsmålinger, da jobrådgivernes præstation bliver målt på baggrund af, hvor mange jobsamtaler de har afholdt med deres borgere. Dette understøtter jobrådgiveren i nedenstående citat:

Der bliver målt på alt [griner], alt fra det jeg, hvor mange samtaler jeg har holdt, hvor mange ekstra samtaler. Det er sådan, at det nye ansøgere, der kommer her ind indenfor 26 uger, der skal vi nå og holde, nderover det lovmæssige samtaler, så skal vi holde 3 ekstra jobsamtaler, enten telefonisk, at vi har indkaldt dem ind til en samtale, som hedder en opfølgning på jobsøgning øhmm den bliver der også målt på, den er ikke lovgivnings bestemt, men den er Odense kommune bestemt (Bilag 4, linje 93-96).

Ved interviewet med afdelingslederen af Job og Karriere 5, fortalte han at, hvis jobrådgiverne ikke afholdte det antal samtaler som jobrådgiverne skal, ville den yderste konsekvens resultere i en firing. Dette kan ses i nedenstående citat:

Den helt ehh altså yderste konsekvens med firing og så videre. Der har jo tidligere været snak omkring, man kan jo ikke bliver fyret i det offentlige og det vil jeg så også sige. Specielt i Odense kommune ... Men det er i hvert fald det som man, ehh ja har snakket med min kollega om, ehh at det godt kan være svært og komme af med medarbejder, som egentlig ikke, i princippet ikke præstere. Men man kan godt, det tager bare noget tid, og det kræver rigtig mange ressourcer fra, fra min side som leder, og ligesom få hele den her proces kørt i gang, men man kan sagtens kan man sige (Bilag 6, linje 224-226 & 230-234).

Jobrådgiverne i job og karriere 5 fortæller også, at hvis de præsterer "for godt" og afholder for mange samtaler i en periode, får de det der kaldes grønne tal. Hvis afsnittet lever op til de fastsatte mål og afholder det fastsatte antal samtaler i en længere periode, som fører til grønne tal, fortæller jobrådgiverne, at der skal skæres ned på antallet af medarbejdere i afsnittet. Dette begrundes med, at der ikke er behov for det samme antal jobrådgivere, og at de kan spare nogle væk. Jobrådgiveren i Job og Karriere 5 fortalte, at en jobrådgiver var blevet forflyttet til et andet afsnit, og at en anden jobrådgiver var blevet fyret på baggrund af dette, da vi var på besøg i afsnittet for at indsamle empiri.

Det næste træk i Webers model om bureaukrati er: Arbejdsdeling og specialisering. Med dette menes der, at afdelinger og stillinger er delt op efter kompetencer, hvor medarbejderne specialiserer sig indenfor deres primære fagområde (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 50). Dette er gældende i Odense kommune, da man deler afdelinger op efter kompetence. Dette kan ses ved at Job og Karriere 5, som vi har brugt i vores bachelorprojekt, er specialiseret i at arbejde

med de jobparate kontanthjælpsmodtagere, og i hvordan man hurtigst muligt får disse borgere i job eller uddannelse.

Det næstsidste træk i Webers i model om bureaukrati er: Karriere-system. Her menes der, at man som jobrådgiver bliver ansat ud fra relevante kvalifikationer, og at man kun kan rykke op i hierarkiet på baggrund af dygtigheden indenfor kompetencer som organisationen finder nødvendige (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 51). Dette træk kan også ses ved job og karriere 5, da de ansatte i afsnittet oftest har en viden om beskæftigelse og socialt arbejde qua en socialrådgiverbaggrund, hvilket er kvaliteter og kompetencer, der bliver betragtet nyttigt i arbejdet med jobparate kontanthjælpsmodtagere.

Det sidste træk i Webers model om bureaukrati er: Generelle regler. Med dette menes der, at en bureaukratisk organisation bør være bygget på generelle regler. I en offentlig organisation, er det oftest love der fastsætter de generelle regler (Bakka & Fivelsdal, 2014, s. 51). I Job og karriere 5, er det Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og Lov om en aktiv social politik, der er gældende for hvordan arbejdet udføres, hvilket er afdækket i et tidligere afsnit.

Denne bureaukratiske opbygning af organisationen, og New Public Management tankegangen ved den øverste ledelse samt deres krav til jobrådgiverne i Job og karriere 5, kan være med til at skabe et krydspres for jobrådgiverne. Ifølge Michael Lipsky forekommer et krydspres, når frontmedarbejderen ikke får mulighed for at tilfredsstille både de politiske krav og borgerens forventninger, eller forventninger til sin egen faglighed (Lipsky, 2010, s. 34). Krydspreset for jobrådgiverne ved Job og Karriere 5 opstår ved, at den øverste ledelse fortæller, at de skal leve op til de fastsatte krav om antallet af samtaler, samt de lovmæssige krav om samtalens indhold, og at jobrådgiverne i yderste tilfælde kan blive fyret, hvis de ikke lever op til kravene. Ud over at skulle leve op til organisationens krav, skal jobrådgiverne også leve op til deres egen sociale faglighed og forventning i forhold til at arbejde med borgeren. Dette kan føles som et krydspres for jobrådgiveren, da de kan have svært ved at leve op til både de organisatoriske krav samt deres egen faglighed.

Jobrådgiveren ved Job og Karriere 5 fortæller i interviewet, at hun oplever krydspres i arbejdet med borgerne på følgende måde:

... De konkrete udfordringer, det er jo at vi ikke har fritagelsesmuligheder for eksempel fra jobnet og joblog og den del. De skal stadigvæk være jobsøgende, selvom de måske ikke lige kan leve op til de krav... Så de krav, der bliver mødt med til ledige, kan de ikke leve op til, men de vil kunne gå i arbejde ja. De vil ikke

kunne møde, altså de kan ikke, jobnet og joblog ehmm det er elektroniske platform kan de ikke (Bilag 4, linje 31-35)

På denne måde kan jobrådgiveren se, at borgeren ikke kan leve op til kravet om at skulle føre joblog elektronisk, men samtidig kan jobrådgiveren ikke fritage borgeren fra det lovgivningsmæssige krav, og på denne måde vil det lede til sanktioner for borgeren.

Ydermere fortæller jobrådgiveren, at hun oplever et krydspres ved, at der er nogle borgere som ligger i en gråzone mellem at være jobparate og aktivitetsparate:

Det der er udfordrende, det er, at man i lovgivningen skelner meget imellem jobparate og aktivitetsparate, men har glemt en gråzone, ehmm så de jobparate borgere er ikke altid så jobparate, ehmm men heller ikke, har heller ikke nok udfordringer til at være aktivitetsparate (Bilag 4, linje 25-27).

På denne måde fortæller jobrådgiveren, at der er nogle borgere som hun vurderer til ikke at være fuldt jobparate, men at hun samtidig ikke kan visiterer dem til at være aktivitetsparat, på baggrund af fastsatte regler i lovgivningen. Derved oplever jobrådgiveren et krydspres, hvor hendes faglighed bliver udfordret på baggrund af lovgivningen.

Delkonklusion 4 (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

I overstående afsnit, kan der konkluderes at på trods af, at man som borger i Danmark har forsørgelsespligt, er det muligt at modtage økonomisk hjælp i form af en overførselsindkomst såsom kontanthjælp, hvis man har været udsat for en social begivenhed.

Vi har også fundet frem til, at når man som borger, bliver kontanthjælpsmodtager er der en række krav vedkommende skal efterleve, for at få lov til at beholde sin ydelse og borgeren indgår i et system med en udelukkende jobrettet indsats. Her er kravene til borgeren primært bestående af at deltage i jobsamtaler, redegøre for sin jobsøgning i Jobnet og deltage i ret og pligt tilbud. Dette skal borgeren efterfølge ellers har det konsekvenser for ydelsen i form af sanktioner.

Det eneste tidspunkt, hvor jobrådgiveren spørger ind til andet end borgerens jobsøgning er i visitationssamtalen. Det er her borgeren første gang møder en jobrådgiver, som nødvendigvis ikke bliver ens faste jobrådgiver. I visitationssamtalen bliver borgeren spurgt om vedkommende har andre sociale problemer ud over ledighed, såsom hjemløshed, psykiske lidelser eller misbrug. Der bliver ikke spurgt ind til, om borgeren har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Årsagen til at der bliver spurgt ind til om

borgeren har sociale problemer ud over ledighed er for at afdække om man er aktivitetsparat eller jobparat. Når en borger er jobparat, har borgeren ikke har andre problemer udover ledighed og er klar til at varetage et job indenfor 3 måneder.

Vi kan også konkludere, at der er kommet et paradigmeskift i 2007, der indskrænker jobrådgiverens handlingsmæssige råderum. Dette kom efter en politisk nyorientering, hvor landets jobcentre gik fra at have en human capital-tilgang til en workfirst-tilgang. Her blev det, at borgeren kom i arbejde formet som en løsning på alle borgernes sociale problemer. Deraf blev beskæftigelsesindsatsen i højere grad jobrettet end tidligere, og derfor er der mindre fokus på at være opmærksomme på borgerens sociale problemer fra jobrådgiverens side af.

Ydermere kan vi konkludere, at social og beskæftigelse indsatsen i Odense kommune er bureaukratisk, ud fra træk af Max Webers teori om bureaukrati. Vi kan også konkludere at organisationsformen er topdown-styret, i form af at øverste ledelse ikke finder det relevant, at jobrådgiveren skaber relation til borgerne, og det derfor ikke indgår i jobrådgiverens arbejde med borgeren. Det kan konkluderes, at der er en New Public Management tankegang i form af præstationsmålinger af, hvor mange jobsamtaler jobrådgiverne i Job og Karriere 5 afholder, men ikke af indholdet.

Ud fra dette kan det også konkluderes, at jobrådgiverne i Job og Karriere 5 står overfor et krydspres om, at gøre det den øverste ledelse ønsker, og det jobrådgiverne uddannelsesmæssigt har lært, er givende for borgerne.

Jobrådgiverens muligheder for at opspore senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen

Hvad en opsporing kan lede til (skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

På baggrund af at vi i bachelorprojektet har sat fokus på at undersøge, hvordan jobrådgivere ved Job og karriere 5 kan opspore senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen hos borgerne, vil vi uddybe, hvad formålet med en opsporing er.

I interviewene med den kvindelige og den mandlige respondent har vi fået kendskab til, at de blev visiteret jobparate, selvom de reelt ikke var fordi, de ikke kunne varetage et arbejde indenfor 3 måneder og havde problemer udover ledighed. For den kvindelige respondents vedkommende gik der 8 måneder før, hun blev omvisiteret til at være aktivitetsparat og hun beskrev at hun havde problemer med at opfylde de krav, der blev stillet til hende især i forhold

til hendes ret og pligt periode, hvor hun var i virksomhedspraktik. Her var det de mindste krav hun ikke kunne opfylde, hvilket kan ses i nedenstående citat:

... men lige så snart, der blev stillet krav om det mest simple altså, så kunne jeg ikke øøh ja finde ud af det ... Det var sådan der i praktikken, der kunne jeg ikke betjene et kasseapparat. Altså. Der var tre ting, jeg skulle huske ehm, hvordan at jeg skulle trykke det ind og det kunne jeg simpelthen ikke og jeg stod der og følte mig, ja, som en kæmpe fiasko (Bilag 2, linje 46-47 & 83-86).

For den mandlige respondents vedkommende gik der halvandet år, før han blev omvisiteret til at være aktivitetsparat. Han fortæller, at han var i en masse praktikker, hvor han ikke selv kan huske antallet, men at det i hvert fald var over 10, men at ingen af disse ledte i job (Bilag 1, linje 242-244).

På baggrund af dette mener vi, at opsporingen af borgere med senfølger efter seksuelle overgreb er relevant.

Opsporingen kan føre til at voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, bliver omvisiteret til at være aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere (LAB, §2, stk. 1, nr. 3) frem for jobparate kontanthjælpsmodtagere.

Dette mener vi vil være relevant, da aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere refereres til som personer, der typisk har komplekse problemer, og derfor skal have en tværfaglig og helhedsorienteret indsats, hvorimod jobparate kontanthjælpsmodtagere beskrives som værende personer, som er i stand til at komme i arbejde indenfor en kortere periode hvilket kan ses i lovforslaget "Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love". Dette lovforslag blev vedtaget ved 3. behandling i Folketinget d. 28. juni 2013.

Lovforslaget er en reform af kontanthjælpssystemet, som afskaffer det tidligere matchsystem og indfører et nyt visitationssystem for kontanthjælpsmodtagere, hvor borgere kan visiteres til at være aktivitetsparate eller jobparate. Det der var formålet med det nye visitationssystem var, at alle borgere kunne få den rette indsats for at komme tættere på arbejdsmarkedet. (Lovforslag nr. L223 2012-13, Den foreslåede ordning, pkt. 2.6.2).

I modsætning til den jobrettede indsats, som gives til de jobparate kontanthjælpsmodtagere ved Job og Karriere 5, har de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere ret til en koordinerende sagsbehandler, som skal sikre, at personen får en helhedsorienteret indsats,

som er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale sektorer og andre myndigheder (LAB, §18a, stk. 1). På denne måde vil der i højere grad, end ved de jobparate kontanthjælpsmodtagere, være fokus på borgerens sociale problemer såsom senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Dog er det ikke sikkert, at denne indsats bringer borgerne tættere på job, og i interviewet med socialrådgiveren ved CSM fortæller socialrådgiveren, at hun ud fra hendes viden om målgruppen mener, at en indsats såsom ressourceforløb ville gavne denne målgruppe, hvilket ses i nedenstående citat:

... Jeg tænker, at de er det helt forkerte sted. De skal over på noget, jeg tænker ressourceforløb eller jobafklaringsforløb øh for at få en udredning (Bilag 3, linje 169-170).

For at få bevilliget et ressourceforløb skal der udarbejdes en indstilling til rehabiliteringsteamet, hvor borgerens arbejdsevne, ressourcer og udfordringer er beskrevet. Det kan ske i led af et forløb, når man er visiteret aktivitetsparate kontanthjælpsmodtager (LAB, §30a stk. 1-3).

Et ressourceforløb gives til personer, der har komplekse problemstillinger ud over ledighed, der kræver et helhedsorienteret forløb med en kombination af sundhedsmæssige indsatser og som ikke har kunne løses igennem en indsats ved lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB, §68a, stk. 1). Desuden skal borgeren have modtaget offentligførsørgelse over en længere periode, have deltaget i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, samt kommunen skal vurdere, at borgeren har brug for en længerevarende indsats for at kunne fastsætte et beskæftigelsesmål (LAB, §68a, stk. 1 nr. 1-3). Ressourceforløb kan kun bevilliges, hvis det formodes, at borgerens arbejdsevne kan udvikles ved dette forløb (LAB, §68 a, stk. 2).

Ud fra disse kriterier vil nogle voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, der har været visiteret jobparate og som er blevet omvisiteret til at være aktivitetsparate, kunne blive bevilliget et ressourceforløb. Et ressourceforløb kan bestå af indsatser, der kan forbedre borgerens fysiske, psykiske og sociale tilstand (LAB, §68 a, stk. 6) og kan hjælpe borgeren til at kunne varetage et ordinært job.

Ud over at der ved rehabiliteringsteamet kan indstilles til, at borgeren kan få et ressourceforløb, kan borgeren også få bevilliget et fleksjob. For at borgeren kan få bevilliget et fleksjob, skal alle andre muligheder været afprøvet (LAB, §70, stk. 3). Derudover skal borgerens arbejdsevne være varig og væsentlig begrænset, og derved ikke kunne varetage et ordinært

arbejde (LAB §70a, stk. 1, nr. 3). Et fleksjob ville kunne være hensigtsmæssig for denne målgruppe, da etableringen af fleksjob sker med nedsat arbejdstid samt relevante skånehensyn for borgeren (Vejledning om fleksjob m.v. pkt. 4). Voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen vil på grund af senfølgerne, kunne have brug for forskellige slags skånehensyn for at kunne fungere i et job. På denne måde vil et fleksjob kunne fungere godt for nogle voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

At danne relation og borgerviden (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

Når vi i interviewene spørger informanterne ind til, hvad der for dem, ville have gjort, at de tidligere ville have fortalt deres jobrådgiver om deres senfølger efter seksuelle overgreb, samt hvad der gjorde, at de fortalte jobrådgiverne om dette, peger de begge på, at en god relation til jobrådgiveren var det udslagsgivende i, at de fortalte om deres senfølger.

I interviewet med den kvindelige respondent, hvor hun bliver spurgt, om hun havde en god relation til sin jobrådgiver, og hvordan hun ville karakterisere denne, beskriver hun det således:

Det er jo nok den der personlige relation, som vi jo alle sammen leder efter lige meget, hvor vi egentlig er. At det har jeg syntes, har været rart (Bilag 2, linje 51-518).

Ved dette ses det at den kvindelige respondent lægger vægt på at en personlig relation til den professionelle for hende er vigtigt, for at hun føler sig tilpas. Den kvindelige respondent fortalte også, at det, at jobrådgiveren udviser viden om emnet, var det, der gjorde udfaldet til, at den kvindelige respondent fortalte jobrådgiveren, at hun havde senfølger efter seksuelle overgreb. Dette kan ses i nedenstående citat:

... Hun havde nemlig skrevet bachelorprojekt om senfølger og vidste rigtig meget om det, øh og var bare skide sød, og ja, vidste jo lige en hel masse ting om det. Øhmm så hende snakkede jeg med om det deroppe (Bilag 2, linje 395-396).

Heri ligger den kvindelige respondent vægt på, at det for hende er det personlige forhold, der i relationen med den professionelle, der har haft betydning for, at hun har kunne åbne op for senfølger efter seksuelle overgreb, samt at vedkommende havde viden om det at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen var afgørende.

Meget af det samme ligger den mandlige respondent vægt på i interviewet, hvor han fortæller at kemien mellem ham selv og den professionelle er vigtig i relationen for, at han åbnede op om senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen:

Der er nogle mennesker, som du har en bedre kemi med end andre, men jeg tror også, at den har været der med det samme mellem ham og mig ... det ved du også selv, nå du sidder herinde [henvises til gruppens medlem, der er frivillig ved CSM], at kemien er faktisk altafgørende for, hvad din bruger fortæller dig (Bilag 1, linje 467-468).

I dette fortæller den mandlige respondent også, at det var den gode kemi til jobrådgiveren, der var med til, at han åbnede sig op overfor vedkommende og fortalte om sine senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Det de begge dog peger på, kan være hæmmende i relations dannelsen med deres jobrådgivere er, at der ofte er udskiftning af sagsbehandlere, og at dette er hæmmende for relationen.

I forhold til om relation har betydning for om indsatsen virker, og om samarbejdet mellem borger og professionel er givende, ses det i Kongsgaards bog Multiteoretisk praksis i socialt arbejde (Kongsgaard, 2014) at relationen mellem den professionelle og borgeren er det afgørende i forhold til om indsatsen virker.

Succesen af en behandling afhænger først og fremmest af den relation, der skabes og af, at terapeuten er i stand til løbende at vælge den rette metode eller kombination af metoder og tilgange (Kongsgaard, 2014 s. 41).

Heri påpeges det, at det er relationen mellem den professionelle og borgeren, der er med til, at der sammen kan vælges den rette tilgang, og at denne kan vælges ud fra borgerens og den professionelle fælles forståelse af problematikken og det fælles mål. På denne måde bliver der lagt vægt på, at det er afgørende at den professionelle og borgeren sammen kan finde frem til den rette metode. For at kunne dette, er det dog imidlertid væsentligt, at den professionelle rådgiver har kendskab til borgeren, og at borgeren tillidsfuldt kan åbne op og fortælle om, hvad der for borgeren giver mening i indsatsen, så der fælles kan findes frem til den optimale tilgang. For at dette kan lade sig gøre, er det derfor vigtigt, at borgeren fortæller om de tanker såvel som udfordringer, de har i forhold til at nå det fælles mål. Derved er det afgørende, at en borger får åbnet op om eksempelvis senfølger efter seksuelle overgreb, så jobrådgiveren kan handle ud fra dette, og finde den optimale løsning for borgeren.

For at den professionelle kan finde frem til den bedste løsning for borgeren er det dog imidlertid vigtigt at inddrage borgerens synsvinkler. Maria Appel Nissen fremhæver i sin bog *Socialt arbejde i en foranderlig verden*, at borgerviden er en central del i at forstå borgeren og dennes problemer. Borgerviden betegnes som borgerens livserfaringer og livsverden og indeholder derved indikationer for borgerens ressourcer, behov for hjælp og forandringspotentialer (Nissen, 2015, s. 124). Denne borgerviden kan derved være med til, at jobrådgiveren får en bredere forståelse af borgerens situation. Maria Appel Nissen påpeger, at jobrådgiveren skal være modtagelig overfor borgerens viden, for at denne kan inddrages i den faglige vurdering (Nissen, 2015, s. 124). Med modtagelighed menes der i denne bog, at jobrådgiveren skal indgå i en relation med borgeren, hvor jobrådgiveren må stille sig nysgerrig på borgerens fortællinger og udforske dette, så borgeren kan inddrage sin viden og fortællinger (Nissen, 2015, s. 124). For at dette kan ske, er det derfor væsentligt, at der den professionelle og borgeren imellem er en god relation.

I Kongsgaards bog er der opstillet en model for, hvad der skal være til stede i den gode relation og som viser, hvad både den professionelle og borgeren skal bidrage med, for at skabe den gode relation (Kongsgaard, 2014, s. 42). I denne model skelnes der mellem det personlige forhold mellem den professionelle og borgeren, og imellem samarbejdsforholdet mellem disse. I det personlige forhold opstilles der forskellige egenskaber, som kan være med til at styrke relationen. Af egenskaber ved den professionelle er det autencitet, varme og accept, ubetingethed og empati, som er med til at skabe den gode relation, som også er nogle af dem både den mandlige og den kvindelige respondent fremhævede. Af egenskaber ved borgeren er det tillid, venlighed, imødekommenhed og modtageligheden overfor empati. Desuden fremhæves det, at enighed om graden af intimitet og graden af styring er relevant for den gode relation. I samarbejdsforholdet mellem den professionelle og borgeren lægges der vægt på, at den professionelle skal bidrage med ekspertise, engagement samt styrke borgerens forventninger. Borgeren skal desuden bidrage med arbejdskapacitet, motivation og positive forventninger, og fælles skal der være enighed om mål og opgaver (Kongsgaard, 2014, s. 42). Disse ovenstående ting er ifølge denne model for relationer afgørende for en god relation imellem den professionelle og borgeren.

Relationen mellem jobrådgiver og borgeren kan dog blive udfordrende at skabe, da voksne med senfølger efter seksuelle overgreb kan have en tendens til at indgå i rollen som den gode klient overfor jobrådgiveren frem for at vise, hvordan de har det indeni.

Det at voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kan indgå i rollen som den gode klient, kan forklares med Sociologen Erving Goffmans teori om, at man konstant spiller forskellige sociale roller, når man er i interaktionen med andre mennesker. Goffman mener, at virkeligheden skabes igennem hverdagssituationer, hvor mennesker interagerer med hinanden, hvor man viser forskellige sider af sig selv. Her mener Goffman, at alle individer befinder sig i en rolle ved, at enten være på scenen også kaldet frontstage, eller bag scenen også kaldet backstage (Jørgensen, 2012, s. 33-34).

Når borgeren er til samtale ved jobrådgiveren i kontanthjælpsafsnittet, indgår de ifølge Goffman i et teaterstykke på en scene. Her er der forskellige roller som henholdsvis jobrådgiveren og borgeren spiller, og som der knyttes forskellige forventninger og forpligtigelser til. Borgeren forventes at være den "gode klient", som gør hvad jobrådgiveren siger, som møder op til aftalerne, og som overholder de regler, der er sat op i forbindelse med deres sag. På grund af at mennesker ønsker at passe ind og undgå en negativ opfattelse, vil der derfor være handlinger, som nedtones og gemmes væk til, når man igen er backstage og ikke skal spille en rolle overfor et "publikum" (Jørgensen, 2012, s. 34). På denne måde kan voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen forsøge at opfylde rollen som den gode klient, ved at hemmeligholde at de har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, og derfor ikke nødvendigvis kan leve op til jobrådgiverens krav. Desuden kan voksne med senfølger efter seksuelle overgreb kan som tidligere nævnt have en tendens til at indgå i en "pleaser rolle" og derved kan de have svært ved at sige fra, når nogle går over deres grænser. At have svært ved at sige fra og at sætte grænser er noget af det, som den kvindelige respondent har haft svært ved over for sin jobrådgiver i forsøget på at være den "gode klient". Dette fortæller hun om i dette citat:

Altså det har været en udfordring i forhold til den her praktikperiode, jeg fortalte om, med den jobkonsulent. Jeg gik helt ja, der var bare ikke kemi. Det var sådan, at min mand han blev nødt til at ringe og sige til min sagsbehandler, at nu var de nødt til at afslutte det her forløb fordi, altså jeg lå inde i min seng og jeg ville ikke komme ud af soveværelset og øhm, der måtte han sådan gøre det for mig, fordi jeg rigtig rigtig gerne vil leve op til folks forventninger øhh og jeg vil rigtig gerne være dygtig og øhm, gøre hvad der bliver sagt, altså sådan lidt behage syg, øhh har jeg haft rigtig meget (Bilag 2, linje 450-455).

Dette kan være med til, at den voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen er tilbøjelig til at indgå i rollen som den "gode klient" overfor jobrådgiveren, og derved ikke

siger fra, hvis der er opgaver eller krav de ikke kan leve op til. På denne måde kan vedkommende få mange nederlag, og måske ende med at blive sanktioneret af jobrådgiveren, som er med til at relationen forringes.

På grund af disse udfordringer i forhold til at danne relation med denne målgruppe, er det derfor vigtigt, at jobrådgiveren skaber et rum, hvor borgeren føler sig tryk, og hvor der er mulighed for at skabe en god relation til vedkommende, for at der kan åbnes op for, at borgeren kan fortælle om senfølgerne og de ting, som er problematiske, og for at jobrådgiveren kan opspore voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Når vi spørger jobrådgiverne ved Job og Karriere 5 om, hvordan de vil beskrive deres relation til borgerne, svarer den ene:

Professionelt. Men, det gør ikke noget at, altså det er vigtigt for mig, at de føler sig hørt, men også at jeg forklarer det, der skal forklares, så de forstår, hvad det er de skal forholde sig til. De to ting (Bilag 5, linje 116-117).

Jobrådgiveren fortæller i dette citat, at den professionelle relation til borgeren er vigtig for hende, og at det er vigtigt at borgeren forstår, hvad de skal forholde sig til.

Den anden jobrådgiver fortæller således om relationen til borgerne i dette citat:

Øhmm altså den, det som de beskriver mig med, når man spørger, for vi har skulle have lave opfølgninger for vores samtaler, det er at øhh... jeg er hård og konsekvent med regler. Altså de ved udmærket godt hvor, altså tingene bliver penslet ud øhmm også i forhold til, jeg har en del borgere der bliver sanktioneret hele tiden, men de er godt klar over, hvorfor hvorledes det ser ud. Øhmm så ja relationen den er god også på dem, der bliver sanktioneret [griner] (Bilag 4, linje 136-141).

Ud fra disse citater har jobrådgiverne stor fokus på at være professionelle i deres relation til borgerne samt at overholde reglerne, der er på kontanthjælp og formidle disse videre til borgerne.

Igennem observationer af samtaler imellem jobrådgivere og borgere er det desuden tydeligt, at der i samtalerne er stor fokus på at få borgerne i job og mindre fokus på, at borgeren kan fortælle om sine udfordringer og bekymringer.

Ud fra interviews med jobrådgiverne samt observationer af samtaler ved Job og Karriere 5 og interview med lederen, vurderer vi, at der ikke i så høj grad bliver lagt vægt på at skabe

relation med borgerne, eller at få dem til at fortælle om sociale problemer samt deres livshistorie. I stedet bliver der lagt vægt på at arbejde jobrettet med borgeren. På grund af det øgede fokus på den jobrettede indsats fra ledelsens side af, har jobrådgiveren mindre tid til at relationsdanne med borgeren og formår ikke at inddrage borgerviden i den faglige vurdering af borgeren. Derved kommer jobrådgiverens forforståelser til at være det afgørende i vurderingen af borgerens situation frem for, at jobrådgiveren giver mulighed for, at borgeren kan åbne op for at have senfølger efter seksuelle overgreb. På baggrund af dette kan det være svært for jobrådgiveren i Job og Karriere 5 at opspore, at voksne har senfølger efter seksuelle overgreb og vi vil herunder derfor komme med forslag til, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb kan opspores af en jobrådgiver.

Muligheder for at jobrådgiveren i job og karriere 5 kan opspore senfølger efter seksuelle overgreb (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen):

Når jobrådgiveren ikke spørger og den voksne der har senfølger efter seksuelle overgreb, ikke fortæller, kan det derfor ende ud i længere ledighedsperioder for den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt. Herved bliver der ikke med sikkerhed fortalt om relevante behandlingstilbud til den voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb, hvor de kunne få mulighed for at få kontrol over deres senfølger. Behandlingstilbuddet til voksne der har senfølger, kan lede til at de voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, kan finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Dette udtrykte den mandlige respondent i interviewet:

”Jeg har jo været igennem behandlingsforløbet, så jeg har kontrol over dem [senfølgerne]. Jeg har lært at tage kontrol over mig selv. For førhen var det noget værre noget ... hvis det hele går, som det skal, skal jeg i arbejde om kort tid og det er kun takket været behandlingen, at jeg er i stand til at kunne det. Havde det ikke været for den behandling; jeg har været igennem, så havde det ikke været en mulighed, så har jeg ikke kunnet øh håndtere det” (Bilag 1, linje 195-202)

Derfor finder vi det relevant, at jobrådgiveren opsporer senfølger efter seksuelle overgreb. Vi har undersøgt, hvilke konkrete muligheder jobrådgiveren kan have, for at opspore at voksne har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

At spørge ind til senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, i visitationssamtalen (skrevet af Malou Kjærsgård Hansen).

Første forslag til, hvordan jobrådgiveren kan få mulighed for at opspore senfølger er, at der skal være et spørgsmål vedrørende eventuelle senfølger i løbet af visitationssamtalen. Som tidligere nævnt bliver der spurgt ind til, om borgerne har sociale problemer i form af hjemløshed, psykiske, fysiske problemer samt misbrug, men hvor der ikke bliver spurgt ind til andre sociale problemer. Vi mener, at senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen har ligeså stor påvirkning på individet om at finde vej tilbage på arbejdsmarkedet, som de sociale problemer, der i forvejen bliver spurgt ind til i visitationssamtalen og senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen derfor også er relevant at blive spurgt ind til.

Da vi spurgte den mandlige- og kvindelig respondent, om de havde svaret ja, hvis der til en visitationssamtale blev spurgt ind til, om de har senfølger af seksuelle overgreb. Her svarede den mandlige respondent:

Nej, det tror jeg ikke jeg havde, for jeg var ikke 100 procent klar til den selv
(bilag 1, linje 948).

Vi spurgte yderligere ind til, om det vil give anledning til at fortælle det på et senere tidspunkt, her svarede den mandlige respondent:

Hvis nogle havde spurgt til, om jeg havde været det, og jegså havde jeg måske sagt for det ...ja (Bilag 1, linje 952).

Vores kvindelige respondent fortæller også, at hun ikke havde svare tja til den første samtale (bilag 2, linje 541), men efterfølgende fortæller den kvindelige respondent, at det havde været en hjælp til at kunne fortælle det senere hen, da det kunne være med til at minimere tabuet om at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen (Bilag 2, linje 577).

Ud fra vores interview med begge respondenter kan det hermed siges, at selvom de ikke havde fortalt det til en visitationssamtale, ville det stadig have skabt et rum til at kunne fortælle det på et senere tidspunkt.

Da vi spurgte jobrådgivererne ind til, om det var et spørgsmål, de kunne forestille at stille i visitationssamtalen, blev det først mødt med tvivl. Der blev argumenteret med, at det var borgerens egen ansvar og pligt at fortælle, i form af at borgeren har en oplysningspligt. Dette er korrekt, at borgeren har oplysningspligt, hvor borgeren selv skal fremkomme med oplysninger, der kan påvirke ens sag (Lov om retssikkerhed og administration på det sociale

område, §11, stk. 1). Vi så ikke i hverken forvisitationen, visitationssamtalen eller jobsamtalen, at borgeren blev vejledt om denne pligt.

Det er før nævnt at voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, er hæmmet ved at fortælle omkring at have senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, på grund af skam- og skyldfølelsen. Den kvindelig respondent beskriver det sådan her i nedenstående citat:

”Jeg har aldrig fortalt det til nogen. Altså det noget jeg gjorde her i forbindelse med at jeg søgte hjælp heroppe [CSM], og jeg var nødt til at fortælle, da jeg var eh, da jeg havde været på kontanthjælp i et stykke tid. Altså der, der ja der. Jeg fortalte det til min læge, men jeg har ikke sådan sagt med ord, at jeg har bare sagt jeg har søgt hjælp op på CSM. Det er meget skamfuldt for mig” (Bilag 2, linje 235-238)

Derfor er det sandsynligt at den voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, ikke kan være i stand til at opfylde deres oplysningspligt (Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, §11, stk. 1).

Desuden har jobrådgiveren også det der kaldes undersøgelsespligt (Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, §10, stk. 1). Denne pligt betyder, at jobrådgiveren har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelser i borgerens sag.

Der kan argumenteres for at selve det at visitere en borger til enten at være aktivitetsparat eller jobparat, kan ligestilles med at skulle træffe en afgørelse. Derved har jobrådgiveren pligt til at undersøge, om borgeren tilhører det ene eller afsnit ved at stille afklarende spørgsmål til, om borgeren har andre sociale problemer end ledighed for eksempel ved at spørge om borgeren har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Vi er opmærksomme på, at dette er et grænseoverskridende spørgsmål at stille. Dette er også hovedårsagen til at afsnitslederen af *Job og Karriere 5* ikke synes, at dette spørgsmål bør stilles i visitationssamtalen samt, at han mener, at den valgte målgruppe ikke ville fortælle om det, før de bliver nødt til det:

”Jamen jeg tænker, at det ville være lidt, øøøh altså præcist på samme måde som med alkohol. Hvis de ikke har tænkt sig at fortælle om det, så fortæller de ikke om det. Det er først i de tilfælde, hvor de et eller andet sted, hvor de jamen enten så øh gør de det, vi endnu gang aftaler og øh lykkes med det eller også så

er det noget, der er der noget, der popper op også okay, også bliver de nødt til ligesom og fortælle det. Ja, jeg vil sige, hvis man skulle ligge det ind som værende en fast del af jobsamtalen, så skyder man i min verden forbi målet. Jeg er lidt overrasket over, at det er altså, det er så stor en gruppe, ehm men igen hvor mange i denne her gruppe ville ikke kunne klare et arbejde, det er jo mere det altså, om man simpelthen sætter en forkert retning og det kan jo også apropos tabu... øh det kan faktisk være rigtig grænseoverskridende for jobrådgiver at spørge ind til det her” (Bilag 6, linje 414-422)

Dog fortæller jobrådgiver 1, at det at spørge ind til om borgeren har sindslidelser, ikke altid har været en fast del af visitationssamtalen, og det også var grænseoverskridende for jobrådgiveren at skulle begynde at spørge borgeren om det i sin tid, men det på ingen måde længere er. Derfor tænker jobrådgiver 1, at det over tid ikke ville være ligeså grænseoverskridende at skulle spørge ind til om borgeren har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. (Bilag 4, linje 265-277).

Kurser eller uddannelse om senfølger efter seksuelle overgreb (skrevet af Sati Nermin Özdemir)

Det er dog svært at spørge ind til noget som man ikke har kendskab til, især når emnet er tabubelagt. Begge jobrådgivere vi interviewede, samt lederen af job og karriere 5 fortalte os, at de ingen kendskab havde om senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Jobrådgiveren fortæller, at hun således ikke kan opspore målgruppen på grund af hendes manglende viden:

Faktisk stort set ingen, jeg ved ikke, hvad deres følger er, jeg ved ikke hvordan, altså jeg kan nemt spotte en stofmisbruger, en psykisk syg og en øhm, en der har en tendens til at være en glat ål og snige sig udenom systemet. Øhm, men jeg ville ikke kunne spotte en, der har senfølger af sexmisbrug. Det ville jeg ikke kunne (Bilag 4, linje 183-186).

Dette er forståeligt, da på socialrådgiveruddannelsen forekommer lidt eller ingen undervisning om senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Den eneste årsag til, at vi i gruppen har kendskab til senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, er fordi en af gruppens medlemmer er frivillig ved CSM. Derfor har vi en forståelse for, at det kan være svært at kunne opspore voksne, der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, når man ikke har kendskab til, hvad senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen er.

Derfor tænker vi, at en måde jobrådgiverne kan opspore, at voksne har senfølger efter seksuelle overgreb på, er ved at deltage i kurser eller uddannelse om, hvad senfølger efter seksuelle overgreb er og hvilken betydning det har for mennesket, der har været udsat for dette og hvordan det kan opspores.

Vi har i led af indsamlingen af empiri ved *Job og Karriere 5*, tilbudt at komme en dag og holde et oplæg om: Senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Derudover gav vi også afsnitslederen af *Job og Karriere 5* foldere om behandlingsmuligheder for voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Dette gjorde vi først og fremmest for at *Job og Karriere 5* har en mulighed for at vejlede borgere, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, et sted hen hvor de kan få hjælp, hvis det skulle hænde at afsnittet en dag opsporer en voksen, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. En anden årsag til uddelingen af folderne om behandlingsmuligheder til voksne der har været udsat for seksuelle overgreb, var at afsnittet kunne få mulighed for at få kendskab til, hvad senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen rummer.

Skrivelse om senfølger efter seksuelle overgreb og bisidderhjælp (Skrevet af Gunilla Gregers Hedegaard):

I de to første forslag i dette afsnit har vi undersøgt, hvordan jobrådgiveren kan opspore at voksne har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, hvilket også er det vores problemformulering leder op til. Vi mener dog, at det også er relevant at undersøge, hvordan voksne der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, kunne hjælpes til at fortælle jobrådgiverene om deres senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, i stedet for at ansvaret kun skal lægges over på jobrådgiveren om senfølger efter seksuelle overgreb bliver opsporet eller ej.

Det første initiativ, der kunne igangsættes, er en skrivelse om senfølger som den valgte målgruppe i vores bachelorprojekt, kunne aflevere til deres jobrådgivere. Derved undgår den voksne, som har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen at sige det verbalt, og derfor kun skulle aflevere skrivelsen.

Skrivelsen skulle således indeholde, at den voksen, der har været udsat for seksuelle overgreb seksuelle overgreb, har udviklet senfølger og en beskrivelse af de senfølgerne den valgte målgruppe i bachelorprojektet kan opleve samt et afsnit om, hvorfor det er svært at fortælle om.

Derved vil det lede over til en snak om senfølger efter seksuelle overgreb og hvilke senfølger der især påvirker individet, og derved kunne jobrådgiveren sammen med borgeren finde frem til, om pågældende kan rumme de krav, der er til at skulle være en jobparat kontanthjælpsmodtager, eller om der er andre indsatser, som skal være i spil for at borgeren kan vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Denne skrivelse kunne være tilgængelig i senfølgecentre eller på deres hjemmesider, samt på kommunernes hjemmesider.

Slutteligt har den voksne, der har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen altid ret til at tage en bisidder med til samtaler ved jobcenteret (Forvaltningsloven, §8, stk. 1). Det kunne enten være i form af en tæt ven eller veninde, et familiemedlem eller en professionel bisidder. Fordelene ved at have en bisidder med til en visitation eller jobsamtale, er at borgeren har en med som man er tryk ved og tror på at vedkommende vil en det bedste og derved er det ikke ligeså farligt at åbne op omkring sine problemer, såsom at have senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Forudsætning for at man kan tage en bisidder med til en jobsamtale er dog, at der er kendskab til denne mulighed. Derfor er det også vigtigt, at dette skal vejledes om til samtalerne med borgeren samtidigt med, at andre generelle regler om at være kontanthjælpsmodtager gennemgås.

Metoderefleksioner (Et fælles afsnit)

Efter udarbejdelsen af vores bachelorprojekt er vi blevet opmærksomme på, at nogle af de valg vi har truffet i forbindelse med indsamling af vores empiri, kunne have været udført anderledes, og have givet os en bedre forudsætning for udarbejdelsen af bachelorprojektet.

I forbindelse med indsamling af empiri med både den mandlige og den kvindelige bruger ved CSM, er vi efter udførelsen af interviewene blevet bekendt med, at der er spørgsmål i interviewene, der kunne have været formuleret anderledes.

En ting vi ville have gjort anderledes, hvis vi skulle lave projektet om eller begynde forfra, ville være at have mere struktur på bacheloropgaven, inden vi gik i gang med at indsamle empiri. På den måde ville det have været nemmere for os at få spurgt helt konkret ind til de ting, vi ønskede svar på samtidig med, at vi ville have været bedre til at spørge nærmere ind til de ting, der var vigtige, at få et uddybet svar til. Dog ville det have været svært for os at praktisere i

virkeligheden, da vi først længere henne i processen lagde os helt fast på, hvilken retning vores bachelorprojekt skulle gå i.

Vi har desuden reflekteret over vores måde at spørge ind til brugerne om deres senfølger. I interviewet med den mandlige respondent spurgte vi "Kan du fortælle om, hvilke senfølger du har efter at være blevet seksuelt misbrugt?" (Bilag 1, linje 73). Hertil svarede den mandlige respondent, at han havde fået bedre styr over senfølgerne, efter at han havde været i behandling, samt forklarede at han havde PTSD og havde "... stort set de fleste senfølger." (Bilag 1, linje 77). Det vi fandt ud af var, at den mandlige respondent havde svært ved, at skulle fortælle om, de senfølger han havde, ud fra den måde vi havde spurgt ind til det på. Det samme gjorde sig gældende for den kvindelige respondent, som samtidig sagde, at hun havde svært ved at skelne mellem, hvad der var senfølger efter seksuelle overgreb, og hvad der var senfølger af omsorgssvigt i barndommen (Bilag 2, linje 134-135).

Det vi fandt ud af efter afholdelsen af interviewene var, at voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen ikke nødvendigvis er bevidste om, hvad der er senfølger efter seksuelle overgreb, og hvad der er efterreaktioner på andre aspekter af livet. Derudover kan senfølger være et diffust begreb for disse personer, og det kan derfor være svært for dem præcist at fortælle hvilke senfølger, de oplever.

En måde hvorpå vi kunne have spurgt anderledes ind til respondenternes senfølger, var ved at have gennemgået nogle forskellige senfølger sammen med respondenterne, og fået dem til at fortælle, hvis de oplevede nogle af disse, og om det var nogle af de udfordringer, de oplevede i hverdagen.

Derudover er vi efter indsamlingen af vores empiri blevet opmærksomme på, at vi mangler viden om, hvordan de forskellige respondenter vil beskrive en god relation. Dette er vi blevet opmærksomme på i forbindelse med, at vi skulle skrive vores analyseafsnit om relationsdannelse og hvordan en god relation mellem en borger med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen og en jobrådgiver ville kunne være medvirkende til, at borgeren ville have lettere ved at fortælle om deres senfølger.

I vores interviews med brugerne ved CSM spurgte vi ind til, om både den mandlige og den kvindelige respondent havde haft en god relation til deres jobrådgivere, samt om den gode relation havde været med til, at brugerne åbnede op og fortalte om deres senfølger. Til dette svarede begge respondenter, at de mente, at en god relation var vigtigt i samarbejdet med jobrådgiveren, og det ville være med til at de kunne åbne op omkring deres senfølger. Da vi skulle skrive analyseafsnittet, havde vi respondenternes beskrivelse af, at en god relation

var vigtigt for dem for, at de kunne fortælle om senfølgerne. Derudover havde vi teori om relationsdannelse og hvad der kan være udfordringerne ved at skulle relationsdanne med denne målgruppe. Vi manglede dog viden om, hvordan respondenterne ville beskrive, hvad en god relation til en jobrådgiver var, for at kunne pege i retningen af, hvordan en god relation skabes ud fra deres synspunkter.

Derudover fandt vi ud af, at vi også ønskede jobrådgivernes synsvinkel på, hvad en god relation til borgerne er. Ved indsamlingen af empirien ved jobrådgiverne spurgte vi ind til, hvordan de ville beskrive deres relation til deres borgere, hvortil de svarede, at de generelt havde en god relation til borgerne. Dog blev vi også her opmærksomme på, at vi manglede at spørge ind til, hvordan de ville karakterisere en god relation til borgerne, og hvad både jobrådgiveren og borgeren kunne gøre for at bidrage til en god relation.

Ud fra disse refleksioner over vores måde at indsamle empiri på, har vi måtte undvære brugerne ved CSM's beskrivelse af, hvordan de vil karakterisere en god relation til en jobrådgiver. Vi fandt det ikke etisk forsvarligt igen at skulle tage kontakt til brugerne ved CSM, da det er en sårbar målgruppe og et ømtåleligt emne vi interviewede dem omkring. Derfor valgte vi ikke at kontakte dem igen for at få svar på dette spørgsmål.

En anden ting som vi efterfølgende fandt ud af, var problematisk, var at vi ved indsamlingen af vores empiri ved Job og Karriere 5, havde en uformel samtale med jobrådgiverne om vores emne, inden vi foretog interviewene. Ved denne samtale fortalte vi jobrådgiverne om vores problemstilling, og hvad vi mente var problematisk ved denne.

På denne måde endte vi muligvis med at præge jobrådgiverne, så deres svar i interviewene var bygget på den viden, som vi havde givet dem om målgruppen ved denne samtale. Derved fik vi eventuelt ikke deres egne uforbeholdne meninger om emnet. Grunden til at vi snakkede med jobrådgiverne inden interviewene, var for at fortælle om, hvorfor vi ønskede at interviewe dem og for at introducere os for dem.

En anden gang ville vi informere mindre om vores emne og viden om målgruppen. Dette ville vi gøre, fordi vi efter interviewene kunne se, at jobrådgiverne var blevet præget af de informationer, vi havde givet dem.

Dette kunne vi se ved, at en af jobrådgiverne i den uformelle samtale fortalte, at vedkommende ville have berøringsangst over at italesætte det at have været seksuelt misbrugt overfor en borger, men at vedkommende under interviewet sagde det modsatte.

Desuden var der flere ting, som vi fik at vide af jobrådgiverne inden interviewene, som føltes unaturligt at spørge ind til i interviewene, da jobrådgiverne allerede havde fortalt om det i de uformelle samtaler, derfor fik vi det ikke med i interviewet.

En anden gang vil vi være mere opmærksomme på at spørge ind til al den viden, som er relevant for os og vores projekt ved de planlagte interviews.

På grund af de ovenfor nævnte refleksioner over vores indsamling af empiri er der ting, som kunne være blevet gjort anderledes og som ville have bidraget til, at vi fik flere aspekter med i bachelorprojektet.

Konklusion:

I vores bachelorprojekt kan det konkluderes, at seksuelle overgreb på børn finder sted i Danmark og på trods af, at det er strafbart. De seksuelle overgreb, som barnet bliver udsat for, påvirker barnets udvikling og i mange tilfælde vil barnet opleve at have senfølger efter de seksuelle overgreb som voksen.

De omtalte senfølger er ikke én bestemt diagnose eller et bestemt socialt problem, det er derimod afvekslende fra person til person, hvilke slags senfølger pågældende udvikler. Det kan dog konkluderes, at de hyppigste senfølger er: angst, depression, PTSD, komplekst PTSD, prostitution, misbrug, at indgå i en "pleaser rolle", problemer med at danne relation og spiseforstyrrelse.

Derfor kan det konkluderes at senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen har en betydning for at blive ledig og ende som kontanthjælpsmodtager, da de overnævnte senfølger kan have en betydelig påvirkning for den voksnes tilknytning til arbejdsmarkedet samt at begå sig på en uddannelse.

Den voksne kan også have svært ved at fastholde en permanent tilknytning til arbejdsmarkedet, da senfølgerne kan give udfordringer på arbejdspladsen i form af, at det kan være svært at danne relation til arbejdsgivere eller kollegaer, og der kan forekomme arbejdssituationer hvor PTSD'en trigger, opstå sygdomsforløb, hvor det mentale forværres, samt den voksne kan have problemer med koncentration på grund af tankemylder.

Ligeledes kan det være svært for den valgte målgruppe at gennemføre en uddannelse og hvis der ikke tages en uddannelse, bliver vedkommende ufaglært og så står vedkommende sværere stillet på arbejdsmarkedet, og igennem den vej kan komme på kontanthjælp.

Det kan konkluderes, at krænkeren har i sin tid, haft en indflydelse på om, overgrebene bliver fortalt eller ej, da barnet kan være manipuleret til at indgå i de seksuelle overgreb og derved skammer sig over det og føler sig skyldig i de seksuelle overgreb, der fandtes sted. Desuden kan barnet have modtager trusler fra krænkeren, om at der ville ske noget forfærdeligt enten mod barnet eller deres nære, hvis de fortæller nogen om de seksuelle overgreb.

Skam- og skyldfølelsen er derfor medvirkende til, at voksne der har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen, har svært ved at fortælle om, at de har senfølger efter seksuelle overgreb til jobrådgivere, samt det at emnet er tabubelagt.

Derfor kan det være svært for en jobrådgiver at opspore at voksne har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, når vedkommende er hæmmet af skam-og skyldfølelsen i forhold til at fortælle om deres senfølger efter seksuelle overgreb og derved kommer spørgsmålet så: Hvordan kan en jobrådgiver så opspore, at voksne har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, når de er visiteret jobparate kontanthjælpsmodtagere i Odense kommune?

Vi fandt frem til at det at danne professionel relation med borgeren, kan medføre til, at borgeren åbner om omkring at have senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Dette fortalte både den mandlige og kvindelige respondent os, at det var det, der gjorde udfaldet for, at de fortalte jobrådgiveren om, at de havde senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Derfor er det til at konkludere, at danne professionel relation med borgeren og skabe den gode kemi er vejen hen for jobrådgiveren i Job og karriere 5, til at opspore at voksne, har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Dog er det ikke en prioritet for jobrådgiveren i Job og karriere 5, at skulle danne relation med borgeren. Dette skyldes, at den øverste ledelse ikke finder dette relevant og det ikke lovgivningsmæssige fremgår, at jobrådgiveren skal. Derfor påvirker de bureaukratiske strukturer og lovgivningsmæssige rammer jobrådgiverens handlingsmæssige råderum, og sætte jobrådgiveren i et krydspres.

Da det på nuværende tidspunkt ikke prioriteres, at jobrådgiveren skal danne professionel relation med deres borgere, har vi undersøgt andre forslag til at jobrådgiveren kan opspore at voksne har senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen.

Her fandt vi frem til en række muligheder for at jobrådgiverne kan opspore senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Disse muligheder er blandt andet, at der i

visitationssamtalerne bliver spurgt, om borgere har senfølger efter seksuelle overgreb, da dette kan skabe et rum for, at voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kan åbne op omkring dette.

Herudover kan jobrådgiveren også deltage i kurser eller uddannelse om senfølger efter at have været udsat for seksuelle overgreb, for at få viden om, hvad senfølger efter seksuelle overgreb er og hvad for en betydning det har for mennesket, der har været udsat for dette og hvordan det kan opspores, da der på nuværende er lidt til ingen viden om emnet i job og karriere 5.

En sidste måde hvorpå senfølger efter seksuelle overgreb kan opspores, er ved at udarbejde en skrivelse om senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, hvor hensigten er at borgerne skal kunne give dette til deres jobrådgiver, så de ikke behøves at fortælle om det med ord.

Ydermere kan en måde hvorpå voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen kan fortælle om dette, er ved at de i højere grad bliver gjort opmærksom på, at de kan tage en bisidder med til samtalerne, som kan hjælpe dem med at få fortalt om deres senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Slutteligt kan vi konkludere, at hvis senfølgerne bliver opdaget, vil det kunne føre til at den valgte målgruppe i bachelorprojektet kan blive visiteret om til at blive aktivitetsparat.

Aktivitetsparate har typisk komplekse problemer, og derfor skal have en tværfaglig og helhedsorienteret indsats, som står til modsætning til at være jobparat, da denne indsats udelukkende er jobrettet. At være visiteret aktivitetsparat kan også være vejen til at få bevilliget et ressourceforløb eller fleksjob, hvilket kunne være gavnligt for nogle voksne, der har senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.

Derudover kan opsporingen også give anledning til, at borgerne kan blive henvist til behandlingsmuligheder for deres senfølger, og derved kan få hjælp til at kontrollere deres senfølger, så de kan finde vejen tilbage til arbejdsmarkedet.

Referenceliste:

Bakka, J. F. & Fivelsdal, E. (2014). *Organisationsteori: struktur, kultur, processer* (6. udg.).

Gylling: Handelshøjskolens Forlag

Bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, BEK nr. 977 af 28. juni 2018.

Bundesen, P. (2015). *Handlings- og styringsrationaler*. I: P. Bundesen & C.A. Hansen (Red.),

Kommunal økonomisk styring: på det sociale område (2. udg., s. 51-80.) Kbh.:

Hans Reitzels Forlag

CSM. (u.å.a) *Senfølger: PTSD*. Lokaliseret fra <https://csm-danmark.dk/forskning/ptsd/>

CSM. (u.å.b) *PTSD: Komplex PTSD*. Lokaliseret fra

<https://csm-danmark.dk/forskning/ptsd/kompleks-ptsd/>

CSM. (u.å.c) *Seksuelle problemer: Hyperseksualitet*. Lokaliseret fra

<https://csm-danmark.dk/forskning/seksuelle-problemer/hyperseksualitet/>

Danmarks Statistik (2019). *Ofre for anmeldte forbrydelser*. Lokaliseret fra

<https://www.statistikbanken.dk/STRAF5>

Dyregrov, A. (2011). *Børn og traumer* (2. udg.). Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Dyregrov, A. *Klinikk for krisepsykologi*. Lokaliseret fra

<https://www.krisepsykologi.no/om-oss/ansatte/atle-dyregrov/>

Faktalink (2018). *MeToo (#METOO)*. Lokaliseret fra <https://faktalink.dk/metoo-metoo>

Forvaltningsloven, Lov nr. 571 af 19. december 1985, jf. LBK nr. 433 af 22. april 2014

Guldager, J. (2015). *Videnskabsteori: En indføring for praktikere*. Kbh.: Akademisk Forlag

Hammerlin, Y. & Larsen, E. (2012). *Menneskesyn: i teorier om mennesket* (2. udg.). Aarhus: Klim

Forlaget

Harboe, T. (2018). *Metode og projektskrivning: en introduktion* (3. udg.). Kbh.:

Samfundslitteratur Forlag

- Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2014). *Hvordan organisationer fungerer: en indføring i organisation og ledelse* (3.udg.). Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Johansen, H. (2013). Profession og socialt arbejde. I: R. Posborg, H. Nørrelykke & H. Antczak (Red.), *Socialrådgivning og socialt arbejde* (2. udg., s. 45-76). Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Jørgensen, S. (2012). Goffman og det sociale arbejde. I: E. N. Nielsen, M.A.C. Guul & S. A. Andersen (Red.), *Teori i socialfaglig praksis* (s.29-55). Århus: ViaSysteme
- Kongsgaard, L. T. (2014). *Multiteoretisk praksis i socialt arbejde*. Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Den kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udg.). Kbh.: Hans Reitzels Forlag
- Launsø, L., Rieper, O. & Olsen, L (2017). *Forskning om og med mennesker: Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning* (7. udg.). Kbh.: Munksgaard
- Lipsky, M. (2010). *Street-level Bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russel Sage foundation
- Lov om aktiv socialpolitik, Lov nr. 455 af 10. juni 1997, jf. LBK nr. 247 af 13. marts 2019, senest ændret ved lov nr. 495 af 1. maj 2019.
- Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, Lov nr. 419 af 10. juni 2003, jf. LBK nr. 1342 af 21. november 2016, senest ændret ved lov nr. 495 af 1. maj 2019.
- Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, Lov nr. 453 af 10. juni 1997, jf. LBK nr. 1064 af 21. august 2018, senest ændret ved lov nr. 551 af 7. maj 2019
- Lovforslag nr. L 223 2012-13, Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love

Lykke Schmidt, K. (1998). *Misbrugt og krænkede: Om incest og tab af tillid og selvværd*.

Århus: Klim Forlag

Nissen, M. A. (2015). Viden om viden og kvalitet. I: M. Harder & M. Appel Nissen (Red.),

Socialt arbejde i en foranderlig verden (s. 119-136). Kbh.: Akademisk Forlag

Odense kommune (2019). Beskæftigelses- og Socialforvaltningen i Odense Kommune.

Lokaliseret fra: <https://www.odense.dk/job/hvem-er-vi/beskaeftigelses-og-socialforvaltningen>

Odense Kommune (2017). *Overgreb er forbundet med tabu og skam*.

Lokaliseret fra <https://www.odense.dk/om-kommunen/forvaltninger/boern-og-ungeforvaltningen/familie-og-velfaerd/info-til-fagfolk/center-for-boern-og-ungeraadgivning/beredskabsplan-handlingsvejledning-ved-overgreb/konsekvenser-af-overgreb/overgreb-er-forbundet-med-tabu-og-skam>

Oldrup, H., Christoffersen, M. N, Kristiansen, I. L. & Østergaard, S. V. (2016). *Vold og seksuelle*

overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. Lokaliseret fra

https://pure.vive.dk/ws/files/748603/1616_Vold_og_seksuelle_overgreb_mod_boern_og_unge.pdf

Petersen, K. S. & Christoffersen, D. D. (2017). *God stil i professionsopgaver: en grundbog*.

Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Preisler, L. (2012). Arbejdsmarkedet – perspektiver og rammer. I: M. Goli & L. Hansen (Red.),

Beskæftigelsespolitik og socialt arbejde: I teori og praksis. (s. 23-46). Kbh. Hans Reitzels Forlag

Red Barnet (2011). *Når en mistanke er blevet til en sag: om seksuelle overgreb på børn og*

unge. Lokaliseret fra <https://redbarnet.dk/media/1164/naar-en-mistanke-er-blevet-til-en-sag.pdf>

Sass, U. (2017). *Ender i misbrug: Seksuelt misbrugte går til grunde på årelang venteliste*.

Lokaliseret fra <https://www.fyens.dk/odense/Ender-i-misbrug-Seksuelt-misbrugte-gaar-til-grunde-paa-aarelang-venteliste/artikel/3171452>

Socialstyrelsen (2013). Voksne med senfølger efter seksuelle overgreb: Sociale indsatser, der virker. Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/voksne-med-senfølger-efter-seksuelle-overgreb-social-indsatser-der-virker>

Socialstyrelsen (2016). *Årsstatistik 2015: Centre for voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen*. Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/arsstatistik-2015>

Socialstyrelsen (2018a). *Hvad er senfølger af seksuelle overgreb?* Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/voksne/Senfølger-af-seksuelle-overgreb/definitioner/senfølger-af-seksuelle-overgreb>

Socialstyrelsen (2018b). *Seksuelle overgreb og senfølger i tal*. Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/voksne/Senfølger-af-seksuelle-overgreb/seksuelle-overgreb-og-senfølger-i-tal>

Socialstyrelsen (2018c). *Årsstatistik om de danske børnehuse 2017*. Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/arsstatistik-om-de-danske-bornehuse-2017>

Socialstyrelsen. *Politik til forebyggelse og tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge på anbringelsessteder*. Lokaliseret fra <https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/politik-anbringelsessteder.pdf>

Stokkebæk, A. (2007). *Psykologi 1: Udviklingspsykologi* (2. udg.). Kbh.: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

Straffeloven, Lov nr. 126 af 15. april 1930, jf. LBK nr. 1156 af 20. september 2018, senest ændret ved lov nr. 466 af 29. april 2019.

Svenson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2009). *Handlingsmæssigt råderum i socialt arbejde*. Kbh.: Akademisk Forlag.

Thagaard, T. (2010). *Systematik og indlevelse: en indføring i kvalitativ metode*. Kbh.: Akademisk Forlag

Trans, K. (2018). *Senfølger efter seksuelle overgreb: En introduktion til socialarbejdere og sundhedspersonale- og en hjælp til ofrene*. Frederiksberg: Frydenlund Forlag

Vejledning om satser m.v. 2019, VEJ nr. 9166 af 1. marts 2019.

Vidensportalen (2018). *Definition*. Lokaliseret fra

<https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb/definition>

Anvendt referencestandard: APA

Bilagliste

Bilag 1 - Interview med den mandlige respondent ved CSM

Bilag 2 - Interview med den Kvindelige respondent ved CSM

Bilag 3 - Interview med Socialrådgiver ved CSM

Bilag 4 - Interview med jobrådgiver 1, ved Job og Karriere 5

Bilag 5 - Interview med Jobrådgiver 2, ved Job og Karriere 5

Bilag 6 - Interview med Leder ved Job og Karrier 5

Bilag 7 - Observation af visitationssamtale

Bilag 8 - Observation af visitationssamtale

Bilag 9 - Observation af jobsamtale

Bilag 10 - Observation af forvisitation

Bilag 11 - Observation af forvisitation

Bilag 12 - Figur 1, tal fra Danmarks statistik, 2019

Bilag 12 - Figur 2, årsstatistik fra Socialstyrelsen 2016

Bilag 12 - Figur 3, Udarbejdet på baggrund af Odense Kommunes organisationsdiagram

Bilag er vedlagt som ekstrap materiale.